

วารสาร
รัฐศาสตร์
มจร โคราช
JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
MCU KORAT

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (พิเศษ) ตุลาคม 2569
Vol. 1 No. 5 (Special) October 2026

ISSN : 3088-3563 (Online)

ปัญญาเพื่อสังคม
ธรรมาภิบาลเมือง
สู่โลกอนาคต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล

ISSN: 3088-3563 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

- บทความวิชาการคือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจัย รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บังชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

- บทความวิจัยคือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

- บทวิจารณ์หนังสือคือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ วรรณคดี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม

ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 มีนาคม

ฉบับที่ 4 เมษายน

ฉบับที่ 5 พฤษภาคม

ฉบับที่ 6 มิถุนายน

ฉบับที่ 7 กรกฎาคม

ฉบับที่ 8 สิงหาคม

ฉบับที่ 9 กันยายน

ฉบับที่ 10 ตุลาคม

ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน

ฉบับที่ 12 ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double –Blind Peer Review)

การใช้ภาษา: วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

วารสารยังไม่มีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ เนื่องจากวารสารยังไม่เข้าสู่ฐาน TCI

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ การศึกษา พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เป็นเจ้าของวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รศ. ดร.พรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.ชุตินันท์ วงศ์อมรวิทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.สัณยา ขาวหมื่นไวย

นักวิชาการอิสระ

คณะบรรณาธิการ

พระมหาธงชัย สุนทราจาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.อภิวัฒน์ จำตา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

พระอธิการประเสริฐ ปญญาโร, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระครูภัทรธรรมวิสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

พระครูสังฆรักษ์จอม มหาปัญญา, ดร.

นักวิชาการอิสระ

ดร.ทรงวุฒิ รัตน์ะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่, ประเทศไทย

ดร.จักรวาล เหมือนแจ่ม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี, ประเทศไทย

ดร.รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด

นักวิชาการอิสระ

กองจัดการ

พระมหาธงชัย สุนทรจาโร, ผศ. ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คมกริช สุขพัตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

ARTICLE REVIEW BOARD: Journal Political Science MCU Korat Review

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

พระมหาชินกร สุจิตโต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพงษ์ศักดิ์ สนมโน, ดร.	นักวิชาการอิสระ
พระอธิการประเสริฐ ปญฺญาวโร, ดร.	นักวิชาการอิสระ
พระครูสังฆรักษ์จอม มหาปัญญา, ดร.	นักวิชาการอิสระ
รศ. ดร.ว่าที่พันตรี สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
ผศ. ดร.พีรวิชญ์ คำเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ. ดร.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร.บุญชिरา ภูชนะจิต	สถาบันรัชต์ภาคย์
ดร.รฤทธิ์ เขียนโคกกรวด	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระมหาธงชัย สุนทรธำมาโร, ผศ. ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ. ดร.สุริยะ มาธรรม	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.ณัฐกานต์ หงส์กุลเศรษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.จักรกฤษ เลิศลัภ	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย
ดร.ทรงวุฒิ รัตนะ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาวรวัฒน์ อภินันโท, ดร.	วิทยาเขตเชียงใหม่, ประเทศไทย
กุลธิชาส์ บุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตนครราชสีมา, ประเทศไทย

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช ฉบับนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (ฉบับพิเศษ) ประเด็น ตุลาคม พ.ศ. 2569 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุดควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทาง วิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสาร ฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, ผศ. ดร.

บรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มจร โคราช

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร	(1)
กองบรรณาธิการ	(3)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(5)
บทบรรณาธิการ	(6)

บทความวิจัย

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำ กลางนครราชสีมา	
*อรุณ แห้วกระโทก และพระอธิการพันชัย อนนทโณ	1-13
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการ กระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา	
*พุกษา ศรีอัมพร และเจ้าอธิการวิรัตน์ เตชปัญโญ	14-26
การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้า พนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา	
*ภาณุวัฒน์ เนาวรัตน์ และสุเมธ ศรีบุญเรือง	27-41
คุณลักษณะของนักรการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนใน เทศบาลนครนครราชสีมา	
*ณัฐพล สวัสดิ์มงคล และพระมหาภาสกร จิตตสกาโร	42-56

บทความวิชาการ

พุทธธรรมกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง	
*ประพันธ์ นีกกระโทก, เจ้าอธิการอินทร์สุข สุวณโณ และภาณุวัฒน์ นุ่นอ่อน	57-68
การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธ	
*สุริยะ รัตนสุภา, ไพรัตน์ เอ็บสำโรง และพระครูศรีปริยัตยารักษ์	69-82

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงาน เรือนจำกลางนครราชสีมา

BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING POLITICAL AWAKENING OF NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON OFFICERS

อรุณ แหว่กระโทก และพระอธิการพันชัย อนนทโณ

Arun waekrathok, Phra Athikan Phanchai Ananthano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: arun9019830@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา และ 3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เชิงปริมาณทำโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.954 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักอีกจำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.724^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1) ฉันทะ ความพึงพอใจ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยความเต็มใจ เห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง สนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย และตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองของตนเอง 2) วิริยะ ความเพียร แสดงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยความมุ่งมั่นในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ศึกษานโยบายของผู้สมัคร และแสวงหาโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) จิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยการติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ วิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง และให้ความสำคัญกับสิทธิทางการเมืองและผลกระทบของนโยบาย และ 4) วิมังสา พิจารณาหาเหตุผล แสดงพฤติกรรมทางการเมืองด้วยการใช้เหตุผลวิเคราะห์นโยบาย ตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง ประเมินผลกระทบ และตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ

คำสำคัญ : การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การตื่นตัวทางการเมือง; เจ้าพนักงานเรือนจำ

Abstract

The objectives of this research article are 1. to study the level of political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers, 2. to study the relationship between the 4 principles of Iddhipada and the political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers, and 3. to present the application of Buddhist principles to promote political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers. This research is a combined method research. Quantitatively, it was done using a questionnaire with a confidence coefficient of 0.954 on a sample of 100 people. Then, the statistics selected for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. and carried out a Pearson correlation analysis. and qualitative by in-depth interviews with 9 key informants or people.

The results of the research found that: 1. The level of political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.43$). 2. The relationship between the 4 Iddhipada principles and the political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers was found to have a positive relationship overall. It is at a high level ($R=0.724^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level, so the research hypothesis is accepted. 3. The application of Buddhist principles to promote political awareness of Nakhon Ratchasima Central Prison officers found that 1) Chantha, satisfaction, show political behavior with willingness. See the importance of exercising voting rights Support democratic activities and be aware of their own political rights and duties; 2) perseverance, showing political behavior with determination in exercising voting rights Study the candidate's policies. and seeking opportunities to participate in politics. 3) Chitta, appeasement. Show political behavior by following the news regularly. Analyze information before deciding to vote. and give importance to political rights and the impact of policies; and 4) Vimansa considers reasons. Demonstrate political behavior by using reason to analyze policies. Verify information from multiple sources. Assess the impact and make political decisions with discretion

Keywords: Application of Buddhist Principles; Political Awakening; Prison Officer

บทนำ

การตื่นตัวทางการเมืองในยุคก่อน พ.ศ.2475 ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยหรือสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยกษัตริย์มีอำนาจสูงสุดในการปกครองและบริหารประเทศซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่มีมาในดินแดนสยามยาวนานถึง 8 ศตวรรษ การเมืองระหว่าง 2475 นับตั้งแต่วัยรุ่งของวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ที่คณะราษฎรอันประกอบด้วยพลเมืองชั้นนำ ข้าราชการ ได้ทำการยึดพระราชอำนาจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เป็นการสิ้นสุดการปกครองในระบอบราชาธิปไตย หลังจากนั้นประเทศก็มีการแย่งชิงอำนาจโดยมีการรัฐประหารถึง 13 ครั้งและการกบฏอีกกว่าสิบครั้ง มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นถึง 20 ฉบับ หลังจากการยึดพระราชอำนาจในปี 2475 ต่อมาพระยาพหลพลพยุหเสนาที่ทำการรัฐประหาร ถ้าสังเกตจะเห็นว่าจำนวนผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นระดับไหนของประเทศที่พัฒนาระบบประชาธิปไตยมายาวนานจะมีจำนวนผู้มาใช้สิทธิลดลงไปตลอดเวลา (ปรีดา รัตนธาตุ, 2546)

การจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้รัฐบาลกำหนดนโยบาย โครงการ แผนงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาหน่วยงานรัฐให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานบริการประชาชนแก้ไขปัญหาของประเทศ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศด้วยความพยายามที่จะให้ประเทศไทยมีความไพบูรณ์ทางเศรษฐกิจจำเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนผ่านการร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีการพูดคุยกันในเรื่องความเห็นทางการเมือง อย่างสม่ำเสมอ สนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่างๆ มีสิทธิในการคัดค้านนโยบายของรัฐบาลได้หากไม่ผิดกฎหมาย (ยอดยิ่ง จันทนพิมพ์, 2563)

การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถสังเกตได้จากหลายกิจกรรมที่สะท้อนถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ในด้านสังคม การเมืองและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการแสดงบทบาททางการเมืองสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการทางการเมืองโดยรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ออกเป็นกฎหมายให้เจ้าพนักงานเรือนจำปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและหน้าที่รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาล เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาไม่เพียงแต่ในด้านการควบคุมและดูแลผู้ต้องขังเท่านั้น แต่ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การส่งเสริมอาชีพ และการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะและการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงการตื่นตัวทางการเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่นี้ ดำเนินงานขับเคลื่อนนโยบายตามที่กระทรวงยุติธรรมมอบหมาย ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงกระแสทางการเมืองกิจกรรมทางการเมืองควบคู่กับการปฏิบัติหน้าที่ไปด้วย ประเมินและพัฒนาความรู้ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่รวมถึงการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้ ตามหลักสูตรการฝึกอบรมที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560, (18 กุมภาพันธ์ 2560)) ข้อมูลข้างต้นแสดงความเป็นมาของการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาเป็นปรากฏการณ์ที่อาจสะท้อนทั้งปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบราชการและเรือนจำ รวมถึงอิทธิพลจากกระแสการเมืองในวง

กว้าง การเคลื่อนไหวดังกล่าวอาจมีทั้งผลบวก (เช่น การเรียกร้องให้มีการปฏิรูป) และผลลบ (เช่น การขัดแย้งภายในองค์กร) ขึ้นอยู่กับบริบทและวิธีการแสดงออก

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา ก่อให้เกิดองค์ความรู้การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา และการประยุกต์หลักพุทธธรรมให้เกิดการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา จึงสนใจการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา หลักธรรมและหลักการแสดงถึงความสัมพันธ์ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา และกิจกรรมต้นแบบการแสดงพลังทางการเมืองด้วยคุณธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 131 คน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกแบ่งออกตามสายงาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตำแหน่งบริหาร ตำแหน่งวิชาการ และตำแหน่งทั่วไป จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนประชากรของแต่ละพื้นที่ จนได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 100 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนี

ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป เมื่อนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมอยู่ที่ 0.954

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม และแบบออนไลน์ จำนวน 100 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นแนวทางการสนทนา ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างอิสระตามแนวคิดของตนเอง การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

1. ระดับการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า
- ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n = 100)

การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเข้าใจทางการเมือง	4.39	0.56	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.55	0.65	มากที่สุด
3. ด้านการมีทัศนคติทางการเมือง	3.34	0.59	ปานกลาง
4. ด้านความรู้ทางการเมือง	4.21	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย	4.43	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D.=0.65) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X} = 4.55$, S.D.=0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจทางการเมือง ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.56) ด้านความรู้ทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีทัศนคติทางการเมือง ($\bar{X} = 3.34$, S.D.=0.59) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

(n = 100)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				รวม
	ด้านความเข้าใจทางการเมือง	ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ด้านการมีทัศนคติทางการเมือง	ด้านความรู้ทางการเมือง	
ตัวแปรอิสระ					
ฉันทะ ความพอใจ	651**	540**	436**	371**	623**
วิริยะ ความเพียร	541**	752**	645**	735**	722**
จิตตะ เอาใจใส่	542**	434**	675**	365**	633**
วิมังสา ความไตร่ตรอง	454**	633**	548**	573**	745**
รวม	732**	770**	765**	855**	724**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($R=0.724^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า 1) ฉันทะ ความพึงพอใจ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองความพอใจและเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ แสดงออกถึงความรักในระบอบประชาธิปไตยด้วยการสนับสนุนกิจกรรมพลเมืองและนโยบายสาธารณะอย่างต่อเนื่องให้เห็นความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง 2) วิริยะ ความเพียร แสดงพฤติกรรมทางการเมือง มุ่งมั่นตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง แม้มีภาระงานหรือข้อจำกัดอุทิศเวลาศึกษานโยบายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองก่อนตัดสินใจพัฒนาความรู้ด้านสิทธิพลเมืองอย่างสม่ำเสมอแสวงหาช่องทางใหม่ ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) จิตตะ การเอาใจใส่ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองติดตามสถานการณ์บ้านเมืองผ่านสื่อที่น่าเชื่อถือวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมืองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกผู้แทนตั้งใจที่จะรักษาสหิทธิของตนเองในฐานะพลเมืองพิจารณาผลกระทบของนโยบายต่อการปฏิบัติงานของเรือนจำ และ 4) วิมังสา พิจารณาหาเหตุผล แสดงพฤติกรรมทางการเมือง การใช้เหตุผลในการประเมินนโยบายของพรรคหรือผู้สมัครมากกว่าความรู้สึกสับสนและตรวจสอบข้อมูลการเมืองจากหลายแหล่งก่อนตัดสินใจประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบของนโยบายอย่างเป็นระบบตั้งคำถามกับตัวเองและผู้อื่นอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจทางการเมือง ด้านความรู้ทางการเมืองและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีทัศนคติทางการเมือง ตามลำดับ เป็นเช่นนี้เพราะ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมามีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของภาครัฐและสังคม จึงส่งผลให้ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด นอกจากนี้ ลักษณะงานต้องเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย นโยบายสาธารณะ และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง ทำให้เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางการเมืองและนโยบายของรัฐในระดับหนึ่ง ส่งผลให้ด้านความเข้าใจทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ด้านทัศนคติทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเนื่องจากเจ้าพนักงานเรือนจำในฐานะข้าราชการต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง และปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความเป็นกลางของภาครัฐ จึงอาจแสดงทัศนคติหรือความคิดเห็นทางการเมืองอย่างระมัดระวัง ส่งผลให้ระดับคะแนนในด้านทัศนคติทางการเมืองต่ำกว่าด้านอื่น แม้โดยรวมแล้วระดับการตื่นตัวทางการเมืองยังคงอยู่ในระดับมากก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดนายกวัฒน์ (เอกรินทร์ ประสงค์กุล) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา”

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ด้านสถาบันครอบครัว การตื่นตัวทางการเมืองเริ่มต้นจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่จะสร้างวิถีทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืน เพราะเป็นหน่วยในการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการเรียนรู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน กลุ่มเพื่อนและชุมชนให้ความสนใจและติดตามข่าวสารและประเด็นสำคัญทางการเมืองผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของสื่อมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการรับข่าวสารทางการเมือง สื่อกระตุ้นทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถาบันการglomเกลทาทางการเมือง ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.66) คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.69) อิทธิพลของสื่อ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.64) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.67) พรรคที่สังกัดของผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.66) และนโยบายของพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.73)

2. ความสัมพันธ์หลักอิทธิบาท 4 กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาโดยภาพรวม ด้านความเข้าใจทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับมาก ($r=0.732^{**}$) เช่นนี้เพราะ เป็นหลักธรรมฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาความคิด การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง ดำเนินชีวิต ปฏิบัติงาน ยอมส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมือง นโยบายของรัฐ และบทบาทตนในฐานะพลเมืองได้อย่างชัดเจน ดังนั้น หลักอิทธิบาท 4 จึงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างความเข้าใจทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประเสริฐ ปญญาวโร (เปลกระโทก) (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านทาน การจัดสรรแบ่งปันปัจจัยยังชีพให้ทั่วถึงแก่คนที่ขาดแคลนยากไร้ ให้เพียงพอที่จะเป็นอยู่ได้ทั่วกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ ไม่มีการเรียกร้องสิ่งตอบแทนหรือหวังผลตอบแทนจากการทำงาน มีจิตใจเสียสละ ด้านปิยวาจา การพูดเพื่อให้เกิดความสามัคคี เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ พูดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพเรียบร้อย ด้านอัตถจริยา บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีบริหารงานด้วยความมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานด้วยความยุติธรรม ด้านสมานัตตตา สนับสนุนการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นตามความเหมาะสม เป็นธรรมแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีน้ำใจเอื้อเนื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงานและประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเดช เพ็ชรขุนทด (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นใน

อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจ ดังนี้ 1.ด้านทาน (ให้หรือแบ่งปัน)ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้เสียสละแรงกายแรงใจ เสียสละเวลา สุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอุทิศตนต่อหน้าที่ ยึดถือ หลักเหตุผล ความยุติธรรม ความจริง ความถูกต้อง ในปกครองชุมชน 2.ด้านปิยวาจา (พูดจาดีด้วยคำสุภาพ) ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่พูดความจริง ไม่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง มีความประณีตในการใช้คำพูด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดจายกตนข่มเหงประชาชน ไม่พูดในทางที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในชุมชน 3.ด้านอัตถจริยา (ประพฤติตนเป็นประโยชน์) ผู้นำท้องถิ่นต้องประพฤติตนและปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักศีลธรรมอันดี เป็นตัวอย่างที่ดี มีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชน ยึดการปฏิบัติตนประโยชน์สาธารณะมากกว่าที่จะถือเอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง มีความเอื้อช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา มากกว่าการใช้อารมณ์ 4.ด้านสมานัตตตา (ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย) ผู้นำท้องถิ่นประพฤติปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายปรับตัวเข้ากับกับชุมชน เป็นที่พึ่งของประชาชน ไม่เอาเปรียบประชาชน ร่วมเผชิญกับปัญหา ร่วมคิดหาทางแก้ไขปัญหา ไม่ถือตน เป็นมิตรกับทุก ๆ คนในชุมชน ไม่ทอดทิ้งประชาชนในยามที่ลำบากหรือได้รับความเดือดร้อนและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นใน

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลาง นครราชสีมา ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ 2. ด้านวิริยะ ความเพียร 3. ด้านจิตตะ การเอาใจฝักใฝ่ 4. ด้านวิมังสา พิจารณาหาเหตุผล ส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา เหตุผลเป็นเช่นนี้เพราะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์พงษ์ศร ปภังกร (ทุมชะ) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอ กุดจับ จังหวัดอุดรธานี” ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอ กุดจับ จังหวัดอุดรธานีเป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการของทางเทศบาล ของทางชุมชนและของทางวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการในทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล วัดในเขตเทศบาลที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีลและมีการอบรมขัดเกลาจิตใจในเรื่องของธรรมะทางพระพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 ที่จะเป็นการโยงในเรื่องของการประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของอิทธิบาท 4 ให้ประชาชนนั้นมีความรู้ความเข้าใจสูงรูปแบบการปฏิบัติและใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วสันต์ โพธิ์วิบูล (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า หลักพรหมวิหารธรรมสัมพันธ์กับบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และการประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมในการส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านเมตตา

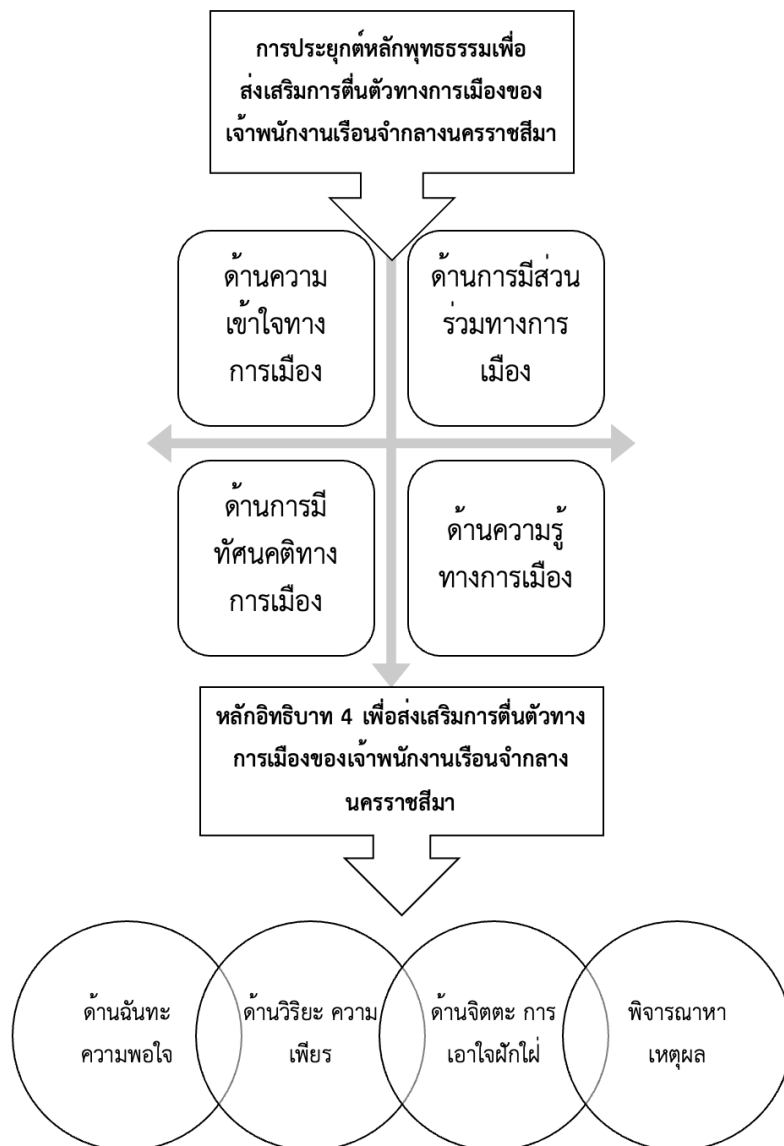

ความรักใคร่ปรารถนาดี เจ้าพนักงานเรือนจำมีความตั้งใจดูแลผู้ต้องขังด้วยความปรารถนาดี พุดจาทักทายด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ และปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยมิตรไมตรีเสมือนญาติ ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ด้านกรรณา ความสงสารและช่วยเหลือ เจ้าพนักงานแสดงความจริงใจในการพูดคุยให้คำแนะนำผู้ต้องขังด้วยถ้อยคำสุภาพและเป็นกันเอง พร้อมทั้งให้ความสนใจและช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้ต้องขังมีความวิตกกังวลหรือประสบปัญหา ด้านมุทิตา ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น เจ้าพนักงานแสดงความยินดีต่อผู้ต้องขังที่ได้รับโอกาสหรือสวัสดิการจากกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งยินดีต่อผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ต้องขังปรับปรุงตนเอง ด้านอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เจ้าพนักงานปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยความเป็นธรรม เท่าเทียม และปราศจากอคติ พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาและสุภาพ เพื่อให้การปกครองผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีระเบียบและยุติธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา อธิบายได้ว่า การตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา มีลักษณะการแสดงพฤติกรรมทางการเมือง ประกอบด้วย ด้านความเข้าใจทางการเมือง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการมีทัศนคติทางการเมือง ด้านความรู้ทางการเมือง โดยนำหลักอภิทธิบาท 4 มาใช้กับการตื่นตัวทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพึงพอใจ แสดงพฤติกรรมทางการเมืองความพอใจและเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ แสดงออกถึงความรักในระบอบประชาธิปไตยด้วยการสนับสนุนกิจกรรมพลเมืองและนโยบายสาธารณะอย่างต่อเนื่องให้เห็นความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง 2) วิริยะ ความเพียร แสดง

พฤติกรรมทางการเมือง มุ่งมั่นตั้งใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง แม้มีภาระงานหรือข้อจำกัดอุทิศเวลาศึกษานโยบายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองก่อนตัดสินใจพัฒนาความรู้ด้านสิทธิพลเมืองอย่างสม่ำเสมอแสวงหาช่องทางใหม่ ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) จิตตะ การเอาใจใส่รักใคร่ แสดงพฤติกรรมทางการเมือง ติดตามสถานการณ์บ้านเมืองผ่านสื่อที่น่าเชื่อถือวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมืองอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกผู้แทนตั้งใจที่จะรักษาสหิทธิของตนเองในฐานะพลเมืองพิจารณาผลกระทบของนโยบายต่อการปฏิบัติงานของเรือนจำ 4) วิมังสา พิจารณาหาเหตุผล แสดงพฤติกรรมทางการเมือง การใช้เหตุผลในการประเมินนโยบายของพรรคหรือผู้สมัครมากกว่าความรู้สึกลบคั่นและตรวจสอบข้อมูลการเมืองจากหลายแหล่งก่อนตัดสินใจประเมินความเป็นไปได้และผลกระทบของนโยบายอย่างเป็นระบบตั้งคำถามกับตัวเองและผู้อื่นอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เรือนจำกลางนครราชสีมาควรส่งเสริมใช้คุณธรรมผสมผสานกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลากรเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เรือนจำกลางนครราชสีมาควรอิทธิบาทธรรมเพื่อนำประยุกต์ใช้ส่งเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เกิดการพัฒนางานแบบสร้างสรรค์
- 3) ควรกำหนดกลยุทธ์สร้างความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเรือนจำ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) เจ้าพนักงานเรือนจำเรือนจำกลางนครราชสีมาควรจัดกิจกรรมสร้างกระแสจิตอาสาพัฒนาเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาควรจัดทำข้อเสนอแนะส่งให้นักการเมืองสนับสนุนการพัฒนาเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาควรพัฒนาผู้ต้องขังให้เกิดพลังการเมืองสุจริต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมรูปแบบปฏิบัติการงานประตู่เรือนจำ
- 2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแก้ปัญหการเลือกตั้งแบบยุติธรรมในสังคมไทย
- 3) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์สาราณียธรรมพัฒนาการปฏิบัติงานประตู่เรือนจำกลางนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

นพเดช เพ็ชรขุนทด. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปรีดา รัตนถาบุตร. (2546). *คู่มือการเมือง*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.

พระครูปลัดนายกวัฒน์ (เอกรินทร์ ประสงค์กุล). (2566). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประเสริฐ ปญญาโร (เปลกระโทก). (2566). การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. (18 กุมภาพันธ์ 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก (21 ก), 5.

พระสมุห์พงษ์พร ปภังโกโร (ทุมชะ). (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยอดยิ่ง จันทนพิมพ์. (2563). *การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองไทยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลศิลา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

วสันต์ โพธิ์วิบูล. (2568). การประยุกต์หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทเจ้าพนักงานเรือนจำในการปกครองผู้ต้องขังเรือนจำ ทัณฑสถาน ในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป. *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลด การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา

BUDDHA-DHAMMA APPLICATION FOR ENHANCING COMMUNITY NETWORK PARTICIPATION IN REDUCING RECIDIVISM OF NAKHON RATCHASIMA CENTRAL PRISON INMATES

พฤกษา ศรีอัมพร และเจ้าอธิการวิรัตน์ เตชปัญโญ

Prukha Sriamporn and Chaoathikan Wirat Tejapukho

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Pruksa123@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.908 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5) ไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to examine the level of participation by community networks in reducing recidivism among inmates at the Nakhon Ratchasima Central Prison; 2) to compare the participation of these community networks based on personal demographic factors; and 3) to propose the application of Buddhist principles to foster community network involvement in reducing recidivism among inmates at the Nakhon Ratchasima Central Prison. This study employs a mixed-methods approach. The quantitative component utilizes a questionnaire with a reliability coefficient of 0.908, administered to a sample of 397 individuals. Data were analyzed using frequencies, percentages, means, and standard deviations, with hypotheses tested via one-way analysis of variance (ANOVA). The qualitative component consists of interviews with 9 key informants. The research findings indicate that: 1) the overall level of community network participation in reducing recidivism among inmates at the Nakhon Ratchasima Central Prison is high; and 2) the comparison of community network participation based on personal demographic factors reveals no significant differences in perspectives among individuals of varying genders, ages, educational backgrounds, occupations, or monthly income levels. Therefore, research hypothesis 3 is rejected. The application of Buddhist principles to foster the participation of community networks in reducing recidivism among inmates at the Nakhon Ratchasima Central Prison is based on the *Aparihaniyadhamma 7* (seven conditions for non-decline): 1) holding regular meetings; 2) assembling and dispersing in unity; 3) adhering to established rules and regulations; 4) showing respect for elders; 5) refraining from the oppression of subordinates; 6) honoring and respecting sacred sites or objects of veneration; and 7) actively supporting and encouraging individuals who conduct themselves virtuously.

Keywords: Application; Buddhist Principles; Participation

บทนำ

ปัจจุบันผู้ต้องขังที่กระทำผิดที่ถูกคุมขังในเรือนจำทั่วประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ส่งผลให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังมากขึ้นเกินกว่าความจุที่เรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจะรับได้เรือนจำและทัณฑสถานมีภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขังป้องกันไม่ให้หลบหนี และการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อคืนคนดีสู่สังคมมักจะประสบปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้การอบรมแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยผู้ต้องขังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

(โรจนศักดิ์ การุณ, 2563) การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและระบบการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในสังคมไทย จากรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศสำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ประเทศไทยมีผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น จำนวน 270,879 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 238,429 คน และเพศหญิง จำนวน 32,450 คน (กรมราชทัณฑ์, 2568) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนนักโทษในประเทศไทยคือ “ผู้ต้องขังกลับมาติดคุกซ้ำ” หากวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับของกรมราชทัณฑ์ ใน พ.ศ. 2563 พบว่ามีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว จำนวน 156,744 คน จำนวนนี้มีผู้กลับมาก่อทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 18,949 คน และ กลับมาก่อทำความผิดซ้ำภายใน 2 ปี จำนวน 33,676 คน ข้อมูล พ.ศ. 2564 ระบุว่า มีผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว จำนวน 195,925 คน โดยมีผู้ต้องขังกลับมาทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 22,090 คน (อรรถพล วงศ์กระจ่าง และคณะ, 2566)

กรมราชทัณฑ์ โดยสำนักสังคมสงเคราะห์ ได้มีการพัฒนางานด้านการป้องกันให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการดำเนินงานจัดทำเครือข่ายสังคมสงเคราะห์ในงานราชทัณฑ์ โดยมอบหมายงานให้สำนักสังคมสงเคราะห์ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาผู้ต้องขัง จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการศึกษาหาข้อมูลซึ่งประกอบด้วยส่วนกลาง กรมราชทัณฑ์ และเรือนจำ ทณฑสถานบางส่วน พบว่าการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาผู้ต้องขัง สามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล เครือข่ายองค์กรภายนอกต่างๆโดยกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการประสานความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการสงเคราะห์ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษร่วมกับหน่วยงานภาคสังคมร่วมกัน ดังนี้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตแห่งประเทศไทย กรมราชทัณฑ์ไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขัง และครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขภายหลังพ้นโทษ (สำนักพัฒนาพฤตินิสัยส่วนสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง, 2561)

ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อผู้ต้องขังได้รับการปล่อยตัวแล้ว จำเป็นต้องกลับไปอยู่ในบริบทของครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ ดังนั้นบทบาทของเครือข่ายชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยลดการกระทำผิดซ้ำ หากสังคมขาดความเข้าใจและไม่ให้ออกาสผู้พ้นโทษ อาจผลักดันให้พวกเขากลับไปสู่เส้นทางเดิม การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน เช่น ครอบครัว สถาบันศาสนา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข และกระทรวงแรงงาน สามารถส่งเสริมการฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเมื่อประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอปริหานิยธรรม ซึ่งประกอบด้วย การประชุมสม่ำเสมอ ความพร้อมเพรียง ความเคารพในกฎ การยกย่องผู้ใหญ่ ไม่ขัดแย้งผู้อื่น การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการสนับสนุนผู้ทำดี สามารถนำมาบูรณาการในกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายที่มีศักยภาพในการลดการกระทำผิดซ้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การดำเนินการของกรมราชทัณฑ์เพียงลำพังไม่เพียงพอ จึงต้องอาศัยพลังจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีความหวังแก่ผู้พ้นโทษ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา หากชุมชนซึ่งมีผู้นำ และสมาชิกในชุมชนที่มีศีลธรรม ชุมชนนั้นย่อมมีความเข้มแข็งสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการแก้ไขพัฒนาผู้เคยกระทำผิด รวมถึงการให้โอกาส ให้การยอมรับ ให้อภัยยอมทำให้ผู้พ้นโทษได้รับรู้ถึงการยอมรับกลับสู่สังคม พร้อมเริ่มต้นในการทำความดีโดยการปฏิบัติตามกฎหมาย ยอมรับมาซึ่งการสามารถลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนต่อการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 45,848 คน (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ

ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.908 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 397 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

(n=379)

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำ ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.05	0.44	มาก
2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.07	0.44	มาก
3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.09	0.45	มาก
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.06	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	4.07	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.45) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.=0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=0.44)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานโดยการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.271	0.282	-	✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.795	0.526	-	✓
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.647	0.629	-	✓
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.831	0.529	-	✓
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.551	0.714	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา ตามหลักอธิปไตยธรรม 7 ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เข้าร่วมประชุมของเครือข่ายชุมชนเป็นประจำ นัดหมาย การประชุมกับสมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาหรือแนวทางการช่วยเหลือผู้พ้นโทษ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เข้าร่วมประชุมตรงตามเวลาที่กำหนด ร่วมดำเนินกิจกรรมของการประชุมตั้งแต่ต้นจนจบ ร่วมกับเครือข่ายอย่างพร้อมเพรียง 3) ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามระเบียบอย่างต่อเนื่อง ช่วยกำกับดูแลให้สมาชิกเครือข่ายปฏิบัติตามระเบียบร่วมกัน 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ สนับสนุนบทบาทของผู้ใหญ่ในการพัฒนาเครือข่าย รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์ในเครือข่ายด้วยความเคารพ 5) ไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างเคารพและเป็นธรรม หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจหรือคำพูดที่เป็นการกดดันผู้อื่น 6) เคารพหลักการบูชาบุญสถาน และชยัตถุ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัตถุทางวัฒนธรรมในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมทำบุญหรือบำเพ็ญประโยชน์ ณ วัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในชุมชนและ 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี สนับสนุนกิจกรรมของบุคคลหรือกลุ่มที่มีบทบาทเชิงบวกต่อการลดการกระทำผิดซ้ำ ส่งเสริมและให้กำลังใจผู้ต้องขังที่ตั้งใจกลับตัวเป็นคนดี

อภิปรายผลการวิจัย

1) ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นเช่นนี้เพราะ เครือข่ายชุมชนเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกับเรือนจำ การสนับสนุนอาชีพ การฝึกงาน การช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ และการรับผู้พ้นโทษกลับสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันอย่างชัดเจน ลดปัญหาอาชญากรรม การเกิดแรงงานที่พร้อมทำงาน และการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ จึงทำให้ชุมชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัฐกุล เสนารา, 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรค โควิด-19 ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อิสริย์ วรกุลชัยศรี, 2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอด่าน จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ถิรวิทย์ คำริสระน้อย, 2542) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตำรวจในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา”

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตำรวจในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น อำเภอยะนิง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นพฤติกรรมร่วมที่อาศัยค่านิยมและวัฒนธรรมในพื้นที่มากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล การช่วยเหลือผู้พ้นโทษ การสนับสนุนกิจกรรมของเรือนจำ และการร่วมป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนโดยค่านิยมชุมชน ความเอื้ออาทร ความผูกพันทางเครือญาติ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จึงทำให้ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา หรืออาชีพ ไม่ได้ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาศุภพ ชัยเมธี (กลินศรีสุข), 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอยะนิง จังหวัดชัยภูมิ” ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วน ท้องถิ่น ในอำเภอยะนิง จังหวัดชัยภูมิพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดธนวิธ อธิบุญ (เสนานรงค์), 2566) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอยะนิง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอยะนิง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ (พระยุทธนา ชัยเมธี (ไกรนารถ), 2566) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลบ้านโคก อำเภอยะนิง จังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชน ในตำบลบ้านโคก อำเภอยะนิง จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี เป็นพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ หลักอปริหานิยธรรมมุ่งสร้างความสามัคคีและความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ทำให้เกิดการยอมรับในผู้นำชุมชนและกระบวนการทำงานตามหลักคุณธรรม สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ (พระสมเกียรติ กิตติโสภโณ (จวบกลาง), 2566) ได้ศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ได้แก่ 1) ด้านการหมั่นประชุมกันเป็นประจำ การประชุมเป็นกิจกรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากในการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่จะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อจะได้นำมาสู่การปฏิบัติร่วมกัน การหมั่นประชุมกัน 2) ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การเข้าประชุมโดยพร้อมเพรียงกันจะทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหาโดยพร้อมเพรียงกัน ถ้าเราเลิกประชุมพร้อมกันก็จะทำให้รู้ข้อมูลโดยครบถ้วน 3) ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกฎหมาย ประชาชนและเยาวชนต้องมีความเข้าใจ ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของกฎหมาย โดยคำนึงถึงการปฏิบัติตนและการแสดงออกทางการเมืองให้อยู่ภายใต้กฎหมาย 4) ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ ครอบครัวจึงเป็นที่แรกที่จะให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเยาวชนเพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์ การดำเนินชีวิตมาก่อน เยาวชนจึงควรให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ในด้านที่ถูกต้อง และนำไปปฏิบัติ 5) ด้านไม่ลุแก่อำนาจ ผู้นำทางการเมืองภาคประชาชนต้องมีอุดมการณ์เสียสละเพื่อชาติและสังคม ไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตัว 6) การรักษันติภาพ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองของเยาวชน ความร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันย่อมก่อให้เกิดความสงบสุขทางการเมือง 7) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองเยาวชนด้วยการเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นกำลังในการพัฒนาการเมืองให้เกิดความเข้มแข็ง และเอื้อประโยชน์สูงสุดกับประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวลี คงเพชรพะเนา, 2567) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมตามแนว อปธานิยธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมตามแนว อปธานิยธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 1) หมั่นประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ การประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่เป็นประจำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประชุมเลิกประชุม และทำกิจกรรมที่ทำโดยพร้อมเพียงกัน 3) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและผู้นำชุมชน เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและชุมชน 5) ไม่ข่มเหงผู้ใต้บังคับบัญชา การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เกียรติและศักดิ์ศรีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 6) เคารพสักการะปูชนียสถาน และชนียวัตถุ การแสดงออกถึงความศรัทธา ความเชื่อ และความกตัญญูต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นการน้อมรับคำสอน และค่านิยมที่ดีงาม 7) ตั้งใจสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่ปฏิบัติดี การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมความดี ยกย่องเชิดชู สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวย เป็นแบบอย่างที่ดี อันดีงามของท้องถิ่นที่มีความสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยสรุปได้ว่า การลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลาง นครราชสีมา ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ มีบทบาทในการฟื้นฟู พัฒนาทักษะอาชีพ และสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมการประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ ช่วยส่งเสริมความสามัคคี การประสานงาน การเคารพกฎระเบียบ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพขณะเดียวกัน การยกย่องผู้ต้องขังที่ประพฤติดีและการติดตามช่วยเหลือหลังพ้นโทษ เป็นกลไกสำคัญในการสร้างกำลังใจและลดปัจจัยเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ ดังนั้น การบูรณาการการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนกับหลักการบริหารนิยธรรม จึงนำไปสู่การฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ตลอดจนสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรออกนโยบายให้ทุกตำบลมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการ วัด โรงเรียน และภาคธุรกิจ เพื่อวางแผนฟื้นฟูผู้ต้องขังแบบบูรณาการ ช่วยให้การช่วยเหลือผู้พ้นโทษมีทิศทางชัดเจนและต่อเนื่อง

2) กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายสนับสนุนทุนประกอบอาชีพ การฝึกอาชีพต่อเนื่อง และการเชื่อมโยงงานในชุมชน เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีรายได้มั่นคง ลดการกลับไปกระทำผิดซ้ำ

3) ภาครัฐควรผลักดันโครงการระดับชาติที่ให้ผู้พ้นโทษมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การให้ข้อเสนอแนะ การติดตามผล และการลงมิตร่วมในกิจกรรมของผู้พ้นโทษ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และสร้างความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ชุมชนควรจัดเวทีพูดคุยและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับแผนฟื้นฟูผู้ต้องขัง โดยให้ประชาชนทุกกลุ่มมีสิทธิแสดงความคิดเห็น เพื่อให้แผนฟื้นฟูตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริง

2) องค์การบริหารส่วนตำบล กรมคุมประพฤติ วัด วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ควรสร้างเครือข่ายรองรับผู้พ้นโทษในด้านอาชีพ ทักษะชีวิต สุขภาพจิต และที่อยู่อาศัย ทำให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมั่นคง

3) ชุมชนควรสร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษร่วมทำงานกับคณะกรรมการชุมชน การทำงานสาธารณะ การรวมกลุ่มอาชีพ การอบรมจิตอาสา โดยให้ชุมชนร่วมลงมิตและกำหนดกิจกรรม เพื่อให้ผู้พ้นโทษปรับตัวเข้ากับสังคมและลดอคติในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรม 7 กับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครราชสีมา

3) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ในจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2568). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2568.

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>

กรมราชทัณฑ์. (2566). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2566.

<http://www.correct.go.th/rt103pdf/reportresult.php?date=2023-10-01&report>

ถิรวิทย์ ดำริสรน้อย. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตำรวจในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2542). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- พระปลัดธนวิรัตน์ อธิปัญญา (เสนานรงค์). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทัศนพงษ์ ชยเมธี (กลิ่นศรีสุข). (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระยุทธนา ชยเมธี (ไกรนารถ). (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในตำบลบ้านโตก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมเกียรติ กิตติโสภโณ (จวบกลาง). (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐกุล เสนารา. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในอำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรจน์ศักดิ์ การณ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดสกลนคร. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ส่วนสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ต้องขัง. (2561). คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายสังคมสงเคราะห์ในงานราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์.
- สุวลี คงเพชรพะเนา. (2567). การมีส่วนร่วมตามแนวอปิธานิยธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองระเวียง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรรถพล วงศ์กระจ่าง, และคณะ. (2566). การทบทวนวรรณกรรม: การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดีเพศและความรุนแรงตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 8(4), 199–211.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้า พนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

STRENGTHENING VALUES AGAINST CORRUPTION AND POLITICAL MISCONDUCT OF NAKHON RATCHASIMA PROVINCIAL CENTRAL PRISON OFFICERS

ภาณุวัฒน์ เนาวรัตน์ และสุเมธ ศรีบุญเรือง

Phanuwat Naowarat and Sumeth Sribunruang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6706204020@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา 2. เปรียบเทียบค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา การวิจัยเป็น แบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.857 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าพนักงาน เรือนจำกลางนครราชสีมา จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) 2. การเปรียบเทียบค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า การนำหลักสุจริตสามประการเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เริ่มจาก มโนสุจริต จิตใจที่ยึดมั่นในความถูกต้อง ยับยั้งความโลภแม้มันที่ลัษตาคน นำไปสู่จิสสุจริต การพูดด้วยความสัตย์จริง โปร่งใส และปฏิเสธการเจรจาผลประโยชน์ทับซ้อน และกายสุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ไม่ใช้อำนาจแสวงหา

ผลประโยชน์โดยมิชอบ ช่วยรักษาความยุติธรรม และสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรราชทัณฑ์และระบบราชการไทยให้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน

คำสำคัญ ค่านิยม; การทุจริตและประพฤติมิชอบ; การเมือง; เรือนจำกลางนครราชสีมา.

Abstract

This research article aims to: 1) examine the level of values regarding the resistance to corruption and political misconduct among officials at the Nakhon Ratchasima Central Prison; 2) compare these values based on the personal characteristics of the officials; and 3) explore ways to strengthen such values among the officials at the Nakhon Ratchasima Central Prison. The study employs a mixed-methods approach. The quantitative component utilizes a questionnaire for data collection, which demonstrated an overall reliability coefficient of 0.857. The sample consists of 100 officials from the Nakhon Ratchasima Central Prison. Data were analyzed using frequencies, percentages, means, and standard deviations, with hypotheses tested via one-way analysis of variance (ANOVA). The qualitative component involves in-depth interviews with 9 key informants, with data analyzed through descriptive content analysis.

The research findings indicate that the overall level of values regarding the resistance to corruption and political misconduct among the officials at the Nakhon Ratchasima Central Prison is moderate ($\bar{X} = 3.28$). Furthermore, the comparison of these values based on personal characteristics reveals no significant differences, either in the overall assessment or across individual dimensions. Therefore, research hypothesis 3 is rejected. Regarding the promotion of values to counter corruption and political misconduct among officials at the Nakhon Ratchasima Central Prison, it was found that integrating the three forms of integrity (*tri-sujarit*) into the performance of official duties starting with *mano-sujarit* integrity of mind: a commitment to righteousness and the restraint of greed, even when unobserved leads to *vaci-sujarit* integrity of speech: truthful, transparent communication that rejects negotiations involving conflicts of interest and *kaya-sujarit* integrity of action: performing duties with honesty, refraining from the abuse of power for personal gain, and upholding justice. This approach helps preserve justice and fosters public trust in the Department of Corrections and the Thai civil service system.

Keywords: Values; Corruption and Misconduct; Politics; Nakhon Ratchasima Central Prison.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นจุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย แม้จะดำเนินต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน แต่การพัฒนาประชาธิปไตยยังเผชิญกับความผันผวนจากความขัดแย้งทางการเมืองและการรัฐประหารที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ขณะเดียวกัน กระแสโลกาภิวัตน์และแนวคิดเสรีนิยมได้ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดอนุรักษนิยมและชาตินิยมที่เน้นความมั่นคงและการดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ความแตกต่างทางอุดมการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งและการถกเถียงในสังคมการเมืองไทยอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏจากบทเรียนทางประวัติศาสตร์และสถานการณ์ร่วมสมัย (กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, 2563) อย่างไรก็ตาม ค่านิยมทางการเมืองของคนไทยในปัจจุบันยังคงสะท้อนการยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ควบคู่กับความคาดหวังต่อการบริหารราชการแผ่นดินที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ โดยเฉพาะการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง การทุจริตอาจเกิดได้หลายรูปแบบ ทั้งการติดสินบน การเล่นพรรคเล่นพวก การใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการทุจริตเชิงสถาบันที่ส่งผลเสียต่อประโยชน์สาธารณะ (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2560) ในขณะเดียวกัน สังคมไทยยังแสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน แม้ความหลากหลายทางความคิดเห็นจะนำไปสู่ความขัดแย้งในบางกรณี แต่ก็สะท้อนถึงพลวัตของสังคมประชาธิปไตย ดังนั้น การพัฒนาการเมืองไทยในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยการสร้างสมดุลระหว่างแนวคิดเสรีนิยมและอนุรักษนิยม การส่งเสริมค่านิยมร่วมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเคารพความแตกต่าง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความปรองดอง ลดความขัดแย้ง และนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยและสังคมไทย (อนุรักษ วัฒนะถาวรวงศ์, 2561)

การทุจริตทางการเมืองเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากบ่อนทำลายหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเสมอภาค ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระบวนการยุติธรรม และระบบการบริหารของรัฐ อีกทั้งยังทำให้การจัดสรรทรัพยากรและการให้บริการสาธารณะขาดประสิทธิภาพ ไม่

ทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ส่งผลกระทบต่อการลงทุนจากต่างประเทศและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่า ภาพรวมยังไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญจากปีก่อนหน้า แต่มีปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลต่อทิศทางการทุจริตในอนาคต ได้แก่ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการตรวจสอบ ติดตาม และเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ตลอดจนการเปิดช่องทางร้องเรียนที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมในการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต (อนุรักษ์ วัฒนธนากรวงศ์, 2561) จากข้อมูลของศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลุ่มหน่วยงานที่มีข้อร้องเรียนและข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตสูงสุด โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ขณะที่กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นกระทรวงที่ได้รับข้อร้องเรียนจำนวนมากเช่นกัน แม้ว่าจำนวนข้อร้องเรียนโดยรวมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาจะมีแนวโน้มลดลง แต่จำนวนคดีที่ ป.ป.ช. รับดำเนินการสอบสวนกลับเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตยังคงเป็นประเด็นสำคัญเชิงโครงสร้างของการบริหารภาครัฐ ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ควบคู่กับการพัฒนาระบบตรวจสอบ การเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างความโปร่งใส ความยุติธรรม และความไว้วางใจต่อภาครัฐ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาที่จะศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา” เนื่องจากเจ้าพนักงานเรือนจำเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจตามกฎหมายและมีความเสี่ยงต่อการใช้อำนาจโดยมิชอบ และศึกษาระดับค่านิยมที่มีอยู่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ รวมทั้งเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างด้านการรับรู้และค่านิยมต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ยังมุ่งนำผลการศึกษาไปสู่การเสนอแนวทางเสริมสร้างค่านิยมและหลักสุจริตธรรมดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนการยกระดับการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลและลดโอกาสการประพฤติมิชอบในหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2 เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3 เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาจำนวน 132 คน (เรือนจำกลางนครราชสีมา, 2568)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากประชากรในพื้นที่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิจากความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา 2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3) กลุ่มผู้บริหาร และ 4) กลุ่มเจ้าพนักงานเรือนจำ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสุจริตธรรม, และ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงาน เรือนจำกลางนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิกเคิร์ต (Likert, R., 1967) แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูปหรือคน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence = IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้

3.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่งาน เรือนจำกลาง นครราชสีมา ที่กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถาม 100% และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับ สังคมศาสตร์

4.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปคน โดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำ การกำหนดนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทาง และการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้า พนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

(n=100)

ค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของ	ระดับการปฏิบัติ		
เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้การทุจริต	3.07	0.86	ปานกลาง
2. ด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก	3.25	0.85	ปานกลาง
3. ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง	3.39	0.92	ปานกลาง
4. ด้านการประชาสัมพันธ์	3.45	0.89	ปานกลาง
5. ด้านการสร้างเครือข่าย	3.25	0.95	ปานกลาง
รวม	3.28	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้า พนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.28$, S.D.=0.82) เมื่อจำแนกเป็นราย ด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.45$, S.D.=0.89) รองลงมา

ได้แก่ ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ($\bar{X}$ =3.39, S.D.=0.92) ด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก ($\bar{X}$ =3.25, S.D.=0.85) ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X}$ =3.25, S.D.=0.95) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการรับรู้การทุจริต ($\bar{X}$ =3.07, S.D.=0.86) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.482**	0.619		✓
สมมติฐานที่ 2 เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.111**	0.356		✓
สมมติฐานที่ 3 เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.343**	0.266		✓
สมมติฐานที่ 4 เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.485**	0.226		✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการสื่อสารทางการเมืองของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา พบว่า การนำหลักสุจริตสามประการเข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระบบการเมืองและธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง โดยเริ่มจาก มโนสุจริต อันเป็นเข็มทิศทางจิตใจที่ยึดมั่นในความถูกต้องและมโนธรรมเพื่อยับยั้งความโลภแม้มันที่ลัษตาคน นำไปสู่สุจริต ที่เน้นการสื่อสารด้วยความสัตย์จริง เปิดเผยโปร่งใส และปฏิเสธการเจรจาผลประโยชน์ทับซ้อนที่นำไปสู่การทุจริตเชิงนโยบาย จนปรากฏชัดเป็นกายสุจริต ผ่านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ไม่ใช่อำนาจหรือช่องทางกายภาพเพื่อแสวงหาลาภมิชอบ หรือเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุนและนักการเมือง การยึดถือค่านิยมเหล่านี้อย่างเคร่งครัดไม่เพียงแต่จะช่วยป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ แต่ยังเป็นเกราะป้องกันสำคัญที่ช่วยรักษาความยุติธรรมและสร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้แก่ภาพลักษณ์ขององค์กรราชทัณฑ์และระบบราชการไทยให้ได้รับความไว้วางใจจากภาคประชาชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ระดับค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตภายในองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแสดงว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงพิษภัยของการทุจริตและยึดมั่นในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดเหนือผลประโยชน์ส่วนตนหรือแรงกดดันทางการเมือง ทั้งนี้ผลลัพธ์ดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันเชิงรุกและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมและการบริหารงานภาครัฐในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยควรมีการส่งเสริมและรักษามาตรฐานค่านิยมเหล่านี้ให้คงอยู่ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์นิรันดร์ เตชธมโม และคณะ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า พบว่า 1) ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกด้านการป้องกันและการเฝ้าระวัง ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ และ ด้านการรับรู้การทุจริต อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการสร้างการรับรู้การทุจริตอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองไม่แตกต่างกันตามเพศและอายุ แต่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชนะพลวัฒน์ วุฒโน และคณะ (2568) ได้วิจัยเรื่อง “การต่อต้านการทุจริต

และประเพณีมิชอบทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ตามหลักโลกปาธธรรม 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี ปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2 เปรียบเทียบค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประเพณีมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสร้อยทอง ปัญญาอุไร (ประทุมทอง) (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ตามหลักอภิปรานิยธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตามหลักอภิปรานิยธรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านการไปใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการเลือกตั้ง ตามหลักอภิปรานิยธรรม อยู่ในระดับมาก และด้านการประชาติและประชาพิจารณา ตามหลักอภิปรานิยธรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน ประชาชนมีส่วนร่วม แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร เกิดน้อย (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของ ประชาชนต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัด นครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมช่วงเลือกตั้ง รองลงมาด้านพฤติกรรมก่อนเลือกตั้ง และด้านพฤติกรรมหลังเลือกตั้ง ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่เพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

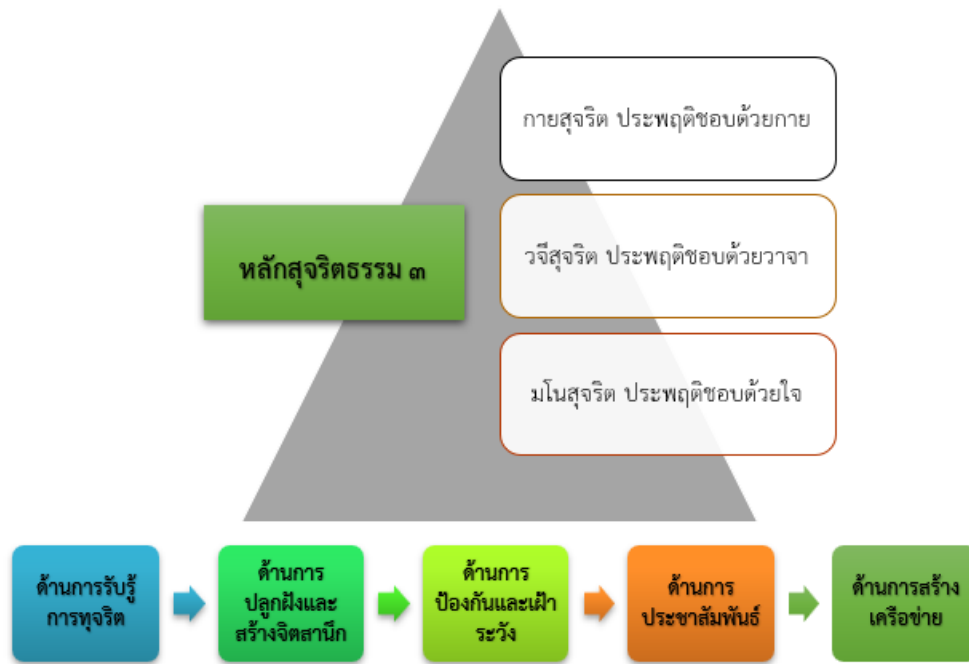
3 การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติดีมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การเสริมสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาโดยอาศัยหลักสุจริตธรรม ถือเป็นกลไกสำคัญในการวางรากฐานทางจริยธรรมที่เข้มแข็งเพื่อยับยั้งอิทธิพลหรือผลประโยชน์ทางการเมืองที่ไม่ถูกต้อง โดยเน้นการหล่อหลอมให้บุคลากรยึดถือความซื่อตรงและความถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นเข็มทิศในการปฏิบัติหน้าที่อย่างปราศจากอคติ ซึ่งการนำหลักธรรมนี้มาประยุกต์ใช้ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับจิตสำนึกส่วนบุคคลให้มีความละเอียดต่อการกระทำผิด แต่ยังสร้างบรรยากาศแห่งความโปร่งใสภายในองค์กรที่ยากต่อการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก ส่งผลให้การปฏิบัติงานราชทัณฑ์เป็นไปตามมาตรฐานสากลและสามารถกอบกู้ความเชื่อมั่นจากสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ความสำเร็จของการขับเคลื่อนหลักสุจริตธรรมจำเป็นต้องอาศัยการเป็นแบบอย่างที่ดีจากระดับบริหารควบคู่ไปกับการสร้างระบบเชิดชูผู้มีความประพฤติดีเพื่อธำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของข้าราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำเริง ราชฉวาง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้ทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร สรุพบพบว่า ด้านติดตาม ข่าวสารการเลือกตั้งนั้นส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะของขึ้นใจของหน่วยงานทางราชการ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับข่าวสารการเลือกตั้ง ข่าวสารการเลือกตั้งขาดการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมของการเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเลือกตั้งยังอยู่ในกรอบที่จำกัด โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนด ปัจจัยด้านกายสุจริตและปัจจัยด้านจิตสุจริต มีอิทธิพลต่อการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งและสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหามานะ อภิวัตน์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี สรุพบได้ดังนี้ 1) ด้านกายสุจริต พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ควรให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยการให้สิ่งที่ประชาชนขาดแคลนเพื่อเยียวยาความเดือดร้อนให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และมีความเสียสละทุ่มเททำงานเพื่อประชาชนในท้องถิ่น 2) ด้านจิตสุจริต พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ควรรักษาคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชน และสามารถทำในสิ่งพูดไว้กับประชาชนได้ จึงจะได้รับความเคารพนับถือ ความเลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน 3) ด้านมโนสุจริต พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีความปรารถนาดีมุ่งมั่นตั้งใจทุ่มเทในการทำงาน ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อย่างเต็มความสามารถ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ สุนทรลักษณ์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของภาวะผู้นำตามหลักสุจริตธรรม” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการพัฒนามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลห้วย

โป่ง อำเภอมือง จังหวัดระยอง ตามหลักสุจริต ๓ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ๑. ด้านกายสุจริต ประชาชนยึดกฎหมายและประพฤติปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ๒. ด้านจริยสุจริต ประชาชนมีการประชาสัมพันธ์ทางการเมือง โดยยึดหลักการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีหลักการ ๓. ด้านมโนสุจริต ประชาชนมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ บทบาทความเป็นพลเมืองของประเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมคิด สมปนโน และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของ นักการเมืองท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาการนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมือง ท้องถิ่นเป็นการศึกษาถึงความหมายของความหมายของ นักการเมือง เพื่อมาพัฒนาศักยภาพการเมืองท้องถิ่น ตามหลักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ คือ ๑) กายสุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางกาย มี ๓ อย่าง ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ๒) จริยสุจริต ได้แก่ การ ประพฤติชอบทางวาจา มี ๔ ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ และ ๓) มโน สุจริต ได้แก่ การประพฤติชอบทางใจ มี ๓ อย่าง ได้แก่ อ่อนน้อม ไม่เพ่งอยากได้ของผู้อื่น อพยาบาท ไม่มีจิต ประทุษร้ายใครและสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา” พบว่าการนำหลักสุจริตธรรม ๓ มาใช้ช่วยสร้างเกราะคุ้มกันทางจิตใจให้เจ้าหน้าที่ยึดมั่นในมโนสุจริตคิดดีต่อหน้าที่ การแสดงออกผ่านกายสุจริตและวจีสุจริตช่วยลดความเสี่ยงในการเรียกรับผลประโยชน์หรือใช้อำนาจมิชอบภายในเรือนจำได้อย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการนี้ส่งเสริมให้เกิดค่านิยมความโปร่งใสที่เริ่มต้นจากระดับบุคคลจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่งต่อต้านการทุจริตทางการเมือง การบูรณาการหลักธรรมเข้ากับระเบียบปฏิบัติราชการช่วยให้การเฝ้าระวังและการป้องกันการกระทำผิดมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากกว่าการใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว ความสุจริตทั้งกายวาจาใจจึงเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาเกียรติยศและศักดิ์ศรีของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมาให้สะอาดบริสุทธิ์เสมอ การเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำ มาเสริมสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตสำหรับเจ้าพนักงานเรือนจำเริ่มต้นจากการสร้าง ด้านการรับรู้การทุจริต ให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงผลเสียของการประพฤติมิชอบทางการเมืองที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้านการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก มุ่งเน้นการขัดเกลาจิตใจให้มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปตามหลักมโนสุจริตเพื่อเป็นเกราะคุ้มครองตนเองจากสิ่งชั่วร้าย ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง อาศัยความซื่อตรงในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดตามระเบียบวินัยเพื่อปิดช่องว่างมิให้เกิดการเรียกรับผลประโยชน์มิชอบ ด้านการประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเชิดชูเกียรติเจ้าหน้าที่ผู้ยึดมั่นในความโปร่งใสเพื่อสร้างแบบอย่างที่ดีแก่สังคมราชทัณฑ์ ด้านการสร้างเครือข่าย เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างเพื่อนข้าราชการ

และภาคประชาชนในการร่วมกันสอดส่องเฝ้าระวังภัยทุจริตทุกรูปแบบ การบูรณาการหลักธรรมเข้ากับการกิจหลักช่วยส่งเสริมให้เจ้าพนักงานทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างเป็นรูปธรรมส่งผลให้องค์กรปราศจากการทุจริตประพฤตินิชอบอย่างยั่งยืน การยึดมั่นในกายวาจาใจที่สะอาดช่วยยกระดับภาพลักษณ์ของเรือนจำให้ได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชนสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรปฏิเสศการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นการทุจริต และควรปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างเคร่งครัด
- 2) ควรมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อกิจกรรมต่อต้านการทุจริตทางการเมืองอย่างจริงจัง และให้ความสำคัญกับการสื่อสารทางการเมืองที่สุภาพ
- 3) ควรแสดงออกด้วยถ้อยคำต่อต้านการทุจริต เมื่อพบเห็นพฤติการณ์ที่ไม่โปร่งใสในการเมือง และเป็นตัวอย่างที่ดีในการต่อต้านการทุจริต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรมีการรับทราบว่าการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการทุจริต
- 2) ควรมีการรับทราบว่าการบริหารที่ไม่โปร่งใสทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริตทางการเมือง
- 3) ควรมีความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารงานภาครัฐจะช่วยลดการทุจริตทางการเมืองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริต และประพฤตินิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 2) ควรทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา
- 3) ควรทำการศึกษาการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤตินิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานในพื้นที่องค์กร หรือหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2563). การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัย
ญาณสังวร*, 11(1), 93-103.

- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2560). *การสร้างค่านิยมหลักในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธนะพลวัฒน์ วทมนโน และคณะ. (2568). การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของประชาชนในอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 8(3), 98-109.
- พระมหามานะ อภิวิฑฒโน. (2566). *การประยุกต์หลักสุจริตธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ในตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด สมปนโน และคณะ. (2564). การนำหลักสุจริตมาพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น. *วารสารมหาจุฬาลงกรณปริทรรศน์*, 3(5), 40-46.
- พระสมุทรธีรพันธุ์ เทชธมโม และคณะ. (2568). พุทธบูรณาการสร้างค่านิยมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบทางการเมืองในตำบลบางแสนทองอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 14(5), 128-140.
- พระสร้อยทอง ปญญาวุโธ (ประทุมทอง). (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรือนจำกลางนครราชสีมา. (2568). *รายชื่อบุคลากรเรือนจำกลางนครราชสีมา พ.ศ. 2568*. นครราชสีมา: เรือนจำกลางนครราชสีมา.
- วิจิตร เกิดน้อย. (2563). *พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลไทยวาสา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลสถิติระบบรับเรื่องร้องเรียน PESCA และระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.
- สำเร็จ ราชฉวาง. (2566). *การรับรู้ทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย.
- อนุรักษ วัฒนธรรวรงค์. (2561). *ค่านิยมเกี่ยวกับงาน การสร้างแรงจูงใจในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกลักษณ์ สุนทรลักษณ์ และคณะ. (2566). การบริหารงานของภาวะผู้นำตามหลักสุจริตธรรม. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน*. 7(6), 289-300.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gaku in University.

คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชน ในเทศบาลนครนครราชสีมา

DESIRABLE BUDDHIST CHARACTERISTICS OF LOCAL POLITICIANS ACCORDING TO PEOPLE'S ATTITUDE IN NAKHON RATCHASIMA CITY MUNICIPALITY

ณัฐพล สวัสดิ์มงคลกุล และพระมหาภาสกร จิตตสุภาโร

Natthaphon Sawatmongkhonkun and Phramaha Phasakorn Titasakkaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6706204019@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ระดับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา 2. เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา การวิจัยเป็น แบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.865 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 379 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป หรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) 2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3. คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของนักการเมืองท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารงานใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านคุณธรรมจริยธรรม และการนำหลักทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตมา มาปรับใช้

ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นของประชาชน โดยประชาชนให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบเป็นลำดับต้นๆ รองลงมาคือการติดต่อสื่อสารที่จริงใจและการตัดสินใจที่ยุติธรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ คุณลักษณะ; นักการเมืองท้องถิ่น; ทัศนคติ.

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to examine the perceived characteristics of local politicians according to the public in the Nakhon Ratchasima Municipality; 2) to compare public perceptions regarding the characteristics of local politicians in the Nakhon Ratchasima Municipality, categorized by personal factors; and 3) to propose Buddhist-oriented characteristics for local politicians based on the perspectives of the public in the Nakhon Ratchasima Municipality. This study employs a mixed-methods research design. The quantitative component utilizes a questionnaire for data collection, which demonstrated an overall reliability coefficient of 0.865. The sample consists of 379 eligible voters aged 18 and older residing within the Nakhon Ratchasima Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. Data were analyzed using descriptive statistics—specifically frequency, percentage, mean, and standard deviation—while hypotheses were tested using t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA). The qualitative component involves in-depth interviews with 9 key informants, with the data analyzed through descriptive content analysis.

The research findings indicate that: 1) the perceived characteristics of local politicians, according to the public in the Nakhon Ratchasima Municipality, are rated at a high level overall ($\bar{X} = 4.48$); and 2) a comparison of the perceived characteristics of local politicians in the Nakhon Ratchasima Municipality, categorized by personal factors, reveals no significant differences. Thus, the research hypothesis was rejected. Regarding the desirable characteristics of local politicians from a Buddhist perspective—as perceived by the residents of Nakhon Ratchasima City Municipality—it was found that the application of the *Sanghavatthu 4* (the four bases of social solidarity) by local politicians influences their administration across five key areas: personality, responsibility, decision-making,

communication, and ethics/morality. Specifically, the implementation of *dana* (generosity), *piyavaca* (kind speech), *atthacariya* (beneficial conduct), and *samanattata* (impartiality/consistency in behavior) has a significant positive impact on public attitudes and confidence. Residents prioritize ethics, morality, and responsibility above all else, followed by sincere communication and fair decision-making, all of which are essential for sustainable local development.

Keywords: Characteristics; Local Politicians; Attitudes.

บทนำ

การเมืองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและเป็นกลไกที่เชื่อมโยงการบริหารภาครัฐเข้ากับความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ภายใต้บริบทการกระจายอำนาจของประเทศไทย นักการเมืองท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนา การจัดสรรทรัพยากร การแก้ไขปัญหาสาธารณะ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นมิได้จำกัดอยู่เพียงความสามารถด้านการบริหารจัดการเท่านั้น (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2544) แต่ยังต้องประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความสามารถในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ นักการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพควรสามารถสื่อสารกับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง และสะท้อนความต้องการของประชาชนเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อระบบการเมือง (ปิยวัฒน์ สหวัฒน์, 2550) นอกจากนี้ ยังต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน อีกทั้งต้องมีศักยภาพในการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน เพื่อระดมทรัพยากรและสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม (ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์, 2560) คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพ และการยึดมั่นในหลักนิติธรรม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการลดปัญหาการทุจริต ส่งเสริมการตรวจสอบถ่วงดุล และยกระดับคุณภาพการบริหารงานท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการกระจายอำนาจ การเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก และการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเข้มแข็งของสังคม (ธีระพล อ่อนดำ, 2559)

นักการเมืองท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับกระบวนการบริหารภาครัฐในระดับฐานราก โดยมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณ และบริหารบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ คุณภาพของนักการเมืองท้องถิ่นจึงส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน ความสำเร็จของการกระจายอำนาจ และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบอบประชาธิปไตย (กาญจนา แก้วเทพ, 2561) อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันยังสะท้อนปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองบางส่วน ทั้งการใช้อำนาจในทางมิชอบ การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน การขาดความโปร่งใส และการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่บั่นทอนความไว้วางใจของประชาชนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ธีระพล อ่อนดำ, 2559) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการขาดความเข้าใจในบริบทเฉพาะของพื้นที่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้การกำหนดนโยบายและโครงการพัฒนาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงปัญหาการเลือกปฏิบัติและการขาดความเสมอต้นเสมอปลายในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งขัดต่อหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในบริบทของเทศบาลนครนครราชสีมา ประชาชนมีความคาดหวังต่อผู้แทนท้องถิ่นให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม สามารถบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ด้วยเหตุนี้ หลักสังคหวัตถุ 4 อันประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2559) จึงสามารถนำมาเป็นกรอบในการพัฒนาคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความเสียสละ การสื่อสารที่สร้างสรรค์ การปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อประชาชน อันจะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณธรรม สร้างความไว้วางใจจากประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และการเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานรากให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน (พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) และคณะ, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นในภาพรวม เพื่อยกระดับคุณภาพของการเมืองท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของประชาชนมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์เชิงวิชาการในการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง คุณลักษณะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทของการเมืองท้องถิ่นไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา
- 2 เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3 เพื่อนำเสนอคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ได้แก่การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 2.1) ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 7,112 คน (เทศบาลนครนครราชสีมา, 2568)
- 2.2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากประชากรในพื้นที่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน
- 2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา 2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3) กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และ 4) กลุ่มประชาชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4, และ 3. คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชน ในเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิกเคิร์ต (Likert, R., 1967) แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูปหรือคน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence = IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้

3.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบทางการเมืองของเจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครราชสีมา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีสิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 379 ชุด ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถาม 100 % และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์

4.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการกำหนดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง และการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

(n=379)

คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนใน เทศบาลนครนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.48	0.76	มาก
2. ด้านความรับผิดชอบ	4.51	0.79	มากที่สุด
3. ด้านการตัดสินใจ	4.47	0.62	มาก
4. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.38	0.52	มาก
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.36	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	4.48	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับหลักคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.32) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=0.79) รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.76) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.47$, S.D.=0.62) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.72) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	2.610	0.075		✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.719	0.579		✓
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.579	0.155		✓
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	0.192	0.902		✓
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน		0.694	0.050		✓

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ ต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของนักการเมืองท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารงานใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านคุณธรรมจริยธรรม และการนำหลักทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตมา มาปรับใช้ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นของประชาชน โดยประชาชนให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบเป็นลำดับต้นๆ รองลงมาคือการติดต่อสื่อสารที่จริงใจและการตัดสินใจที่ยุติธรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ ประชาชนให้ความสำคัญกับด้านความรับผิดชอบต่อมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมาให้ความสำคัญกับ ผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานมากกว่าการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์หรืออุดมการณ์ นักการเมืองได้รับความเชื่อมั่น คือ ผู้สามารถทำงานให้เกิดผลเป็นรูปธรรม แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันทั่วทั้งที่ และพร้อมรับผลการกระทำอย่างเปิดเผย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาณณิ สุนฺโด (เรงทอง) และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอสามชัย จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการเมืองผู้นำท้องถิ่น กับ การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 และ 3) แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถกระทำได้นี้ ประชาชนควรพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้เสียสละ เป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ตรงไปตรงมา สามารถอธิบายเรื่องต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง เป็นผู้ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน และชุมชนปฏิบัติตนสม่ำเสมอทั้งงานในหน้าที่ คุณธรรม การช่วยเหลือชุมชน และการพัฒนาตนเอง และยังสอดคล้องกับงานวิจัย สุมาลี บุญเรือง (2564) ได้

วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป” ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของสื่อมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการรับข่าวสารทางการเมือง สื่อกระตุ้นทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถาบันการกล่อมเกลางานการเมือง ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.66) คุณลักษณะของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.69) อิทธิพลของสื่อ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.64) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.67) พรรคที่สังกัดของผู้สมัคร ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.66) และนโยบายของพรรคการเมือง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.73)

2 เปรียบเทียบคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนใน

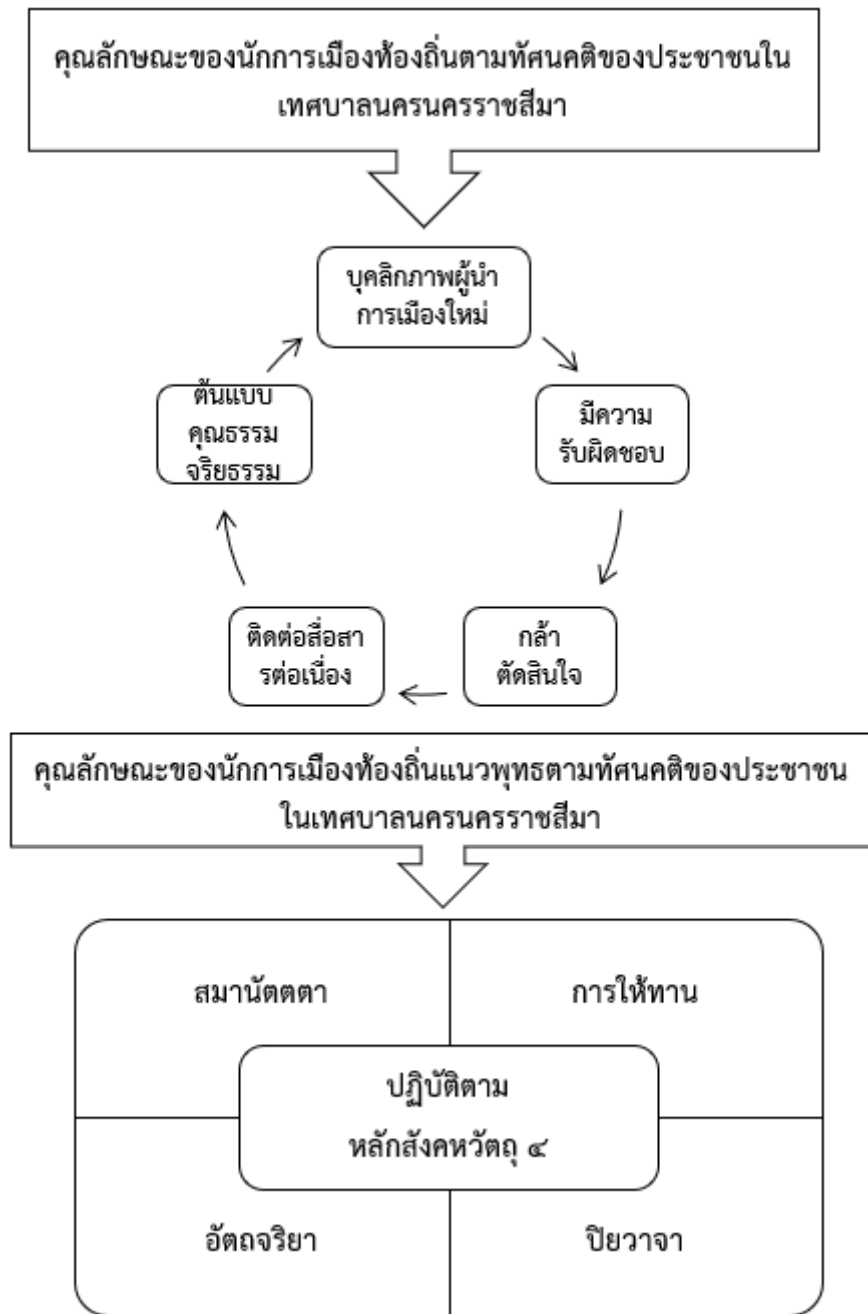
เทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ ต่างกัน มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีระพงษ์ ธีรกุลโร และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการให้บริการประชาชน ของสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า มีการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการให้บริการประชาชน คือ หลักสังคหวัตถุธรรม ดังนี้ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ระดับการบูรณาการหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ 4) เพื่อการ ให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับ เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ทาน การให้ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประเสริฐ ปัญญาโร (เปลกระโทก) (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านทาน การจัดสรรแบ่งปันปัจจัยยังชีพให้ทั่วถึงแก่คนที่ขาดแคลนยากไร้ ให้เพียงพอที่จะเป็นอยู่ได้ทั่วกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม เสียสละ ไม่มีการเรียกร้องสิ่งตอบแทนหรือหวังผลตอบแทนจากการทำงาน มีจิตใจเสียสละ ด้านปิยวาจา การพูดเพื่อให้เกิดความสามัคคี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโค (พันธ์กุล) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบล

หมูสี อำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชน เทศบาลตำบลหมูสี อำเภopakช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3 คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์แนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของนักการเมืองท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารงานใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านคุณธรรมจริยธรรม และการนำหลักทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตมา มาปรับใช้ ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติและความเชื่อมั่นของประชาชน โดยประชาชนให้ความสำคัญกับด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบเป็นลำดับต้นๆ รองลงมาคือการติดต่อสื่อสารที่จริงใจและการตัดสินใจที่ยุติธรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาสมคิด และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนอำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร” ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร พบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือ เกื้อกูลประชาชน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงระดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอตถจริยา ด้านสมานัตตมา ด้านปิยวาจา ด้านทาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุวรรณธรรมาภิรมย์ (สมชาย เจริญพา) (2564) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรมเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการส่งเสริมสมานฉันท์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและยอมรับ รองลงมา ด้านการรณรงค์สร้างความรักความสามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการบริหารโดยบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สังเคราะห์จากผู้วิจัย : ณัฐพล สวัสดิ์มงคลกุล

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธตามทัศนคติของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา อธิบายได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย 5 ประการสำคัญ ได้แก่ การมีบุคลิกภาพผู้นำทางการเมือง ความรับผิดชอบ ความกล้า

ตัดสินใจ การสื่อสารอย่างต่อเนื่อง และการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยประชาชนมองว่า บุคลิกภาพผู้นำที่น่าเชื่อถือ สุภาพ มั่นคง และเข้าถึงง่าย เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยสร้างความไว้วางใจและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ขณะที่ความรับผิดชอบสะท้อนถึงการ ตระหนักในหน้าที่และผลกระทบของการตัดสินใจต่อสาธารณะ ทำให้การดำเนินนโยบายมุ่งประโยชน์ส่วนรวม และสามารถตรวจสอบได้ ส่วนความกล้าตัดสินใจเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการ สถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างทันที่ ทั้งนี้ สำหรับการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเปิดเผย ถือเป็น กลไกสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นกับประชาชน ช่วยลดช่องว่างทางข้อมูล สร้าง ความเข้าใจร่วม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ การเป็นแบบอย่าง ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิตส่วนตัว ยังเป็นรากฐานสำคัญของ ความชอบธรรมทางการเมืองและความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อผู้นำท้องถิ่น ขณะเดียวกัน ประชาชนยังให้ ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้หลักสัจพจน์ 4 เป็นกรอบคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นแนวพุทธ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา โดยทานสะท้อนถึงการเสียสละ การแบ่งปัน และการส่งเสริมการมี ส่วนร่วมอย่างเสมอภาค ปิยวาจาหมายถึงการสื่อสารอย่างสุภาพ สร้างสรรค์ และก่อให้เกิดความสามัคคี อตถ จริยาหมายถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างต่อเนื่อง และสมานัตตตาหมายถึงการวางตนอย่าง เสมอภาค เป็นธรรม และปฏิบัติต่อประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม คุณลักษณะทั้งสี่ประการนี้ถูกมองว่าเป็น ปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้ง ส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วน และสนับสนุน การบริหารงานท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้าง ประชาธิปไตยในระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรกำหนดมาตรฐานจริยธรรมท้องถิ่น เทศบาลนครนครราชสีมาควรจัดทำธรรมนูญ จริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับระเบียบปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการ คัดสรรและประเมินผลการทำงานของนักการเมืองโดยภาคประชาชน
- 2) ควรมีนโยบายการเมืองสีขาว ส่งเสริมการบริหารงานโปร่งใสโดยใช้หลัก "ทาน" ในแง่การ เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เป็นนโยบายหลัก เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเมืองเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเครือข่าย อุปถัมภ์

3) ควรส่งเสริมการสร้างพื้นที่กลางทางการเมือง กำหนดนโยบายให้มีการจัดทำประชาคมหรือเวทีรับฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้หลัก "ปิยวาจา" และ "สมานัตตตา" เป็นกติกาในการสื่อสาร เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้นักการเมืองท้องถิ่นและบุคลากรทางการเมือง เน้นทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ (ปิยวาจา) และการบริหารอารมณ์ เพื่อให้สามารถรับมือกับความขัดแย้งในชุมชนได้อย่างมีวุฒิภาวะ

2) ควรสนับสนุนให้นักการเมืองลงพื้นที่ในลักษณะผู้นำแห่งการรับใช้ (อรรถจริยา) ผ่านกิจกรรมจับต้องได้ เช่น การจัดตั้งศูนย์เยียวยาทางสังคมหรือเครือข่ายจิตอาสาพัฒนาชุมชนไม่ยึดติดกับช่วงเวลาหาเสียง

3) ควรสร้างกลไกการเข้าถึงตัวผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ลักษณะสร้างช่องทางสื่อสารอย่างง่าย เข้าถึงง่าย (สมานัตตตา) เช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ตอบโต้พหุชนเมืองโคราช ควบคู่ไปกับการเดินเคาะประตูบ้านเพื่อรับฟังปัญหาโดยตรงอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะนักการเมืองแนวพุทธระหว่างเขตเมือง (เทศบาลนคร) กับเขตชนบท (อบต.) เพื่อดูความแตกต่างของความคาดหวังและบริบททางสังคมส่งผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำ

2) ควรทำการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 กับความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อยืนยันว่าคุณลักษณะแนวพุทธส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมเพียงใด

3) ควรทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาถอดบทเรียนจากนักการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับสูงในพื้นที่เทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อสร้าง "โมเดลต้นแบบผู้นำแนวพุทธ" (Buddhistic Leadership Model) ที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวโคราชโดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2561). การสื่อสารการเมืองท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทศบาลนครนครราชสีมา. (11 มกราคม 2568). ข้อมูลชุมชนเทศบาลนครนครราชสีมา พ.ศ. 2568. สืบค้นจาก <https://www.koratcity.go.th/organiz-strupersonnel?dpm=3>

ธีระพล อ่อนดำ. (2559). ภาวะผู้นำเชิงประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระพล อ่อนดำ. (2559). *ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปิยวัฒน์ สีหวัฒน์. (2550). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น*. นนทบุรี: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พระครูสุวรรณธรรมมาภิณห์ (สมชาย เจริญผา). (2564). *การประยุกต์ใช้หลักสภานายธรรมเพื่อส่งเสริมความ
สมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธีระพงษ์ ธีรงกูโร และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการให้บริการประชาชน ของ
สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(4), 191-201.

พระใบฎีกาณิณ สุวณโณ (เร้งทอง) และคณะ. (2566). พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มี
ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัด
อุทัยธานี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(2), 13-26.

พระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโค (พันธ์กุล). (2566). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดอง
สมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลห้วย อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา*. สารนิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

พระใบฎีกาสมคิด นาสีโล และคณะ. (2564). บทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน
อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 142-152.

พระประเสริฐ ปญญาโร (เปลกระโทก). (2566). *การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตยของนักการเมือง
ท้องถิ่นในอำเภอโคกสูง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: บัณฑิตวิทยาลัย.

พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ) และคณะ. (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก
พุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพุทธสังคมวิทยา
ปริทรรศน์*, 9(2), 81-92.

ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์. (2560). *จริยธรรมกับการบริหารงานภาครัฐ*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครราชสีมา.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2544). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป*. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gakuin University.

พุทธธรรมกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง

BUDDHIST TEACHINGS AND THE CRISIS OF POLITICAL FAITH

ประพันธ์ นีกะระโทก, เจ้าอธิการอินทร์สุข สุวณโณ และภาณุวัฒน์ นุ่นอ่อน

Praphan Nuek-kathok, Chao Athikan Innut Suvanno and Panuwat Nonoon

นักวิชาการอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: panuwat8351@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง วิเคราะห์บทบาทของพุทธธรรมในการส่งเสริมความชอบธรรมในการใช้อำนาจอธิปไตย และเสนอแนวทางการประยุกต์พุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารและการวิเคราะห์เชิงแนวคิดจากหลักพุทธธรรม หลักประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาลวิกฤตศรัทธาทางการเมืองมีสาเหตุสำคัญจากการใช้อำนาจโดยขาดความรับผิดชอบ การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส ความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย และข้อจำกัดของกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองและสถาบันทางการเมือง การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจึงต้องอาศัยการพัฒนาคุณธรรมของผู้ใช้อำนาจควบคู่กับการปรับปรุงระบบบริหารงานภาครัฐและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เรื่อง พุทธธรรม 4 มิติ เพื่อฟื้นฟูศรัทธาทางการเมือง ประกอบด้วย มิติที่ 1 คุณธรรมของผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรม มิติที่ 2 การบริหารงานที่เป็นธรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ร่วมกับหลักธรรมาภิบาล มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเมตตา กรุณา และปัญญา และมิติที่ 4 การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจตามหลักอคติ 4 ควบคู่กับกลไกตรวจสอบตามกฎหมาย การบูรณาการพุทธธรรมเข้ากับหลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการใช้อำนาจอธิปไตยอย่างมีคุณธรรม โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ อันนำไปสู่การเสริมสร้างความชอบธรรมทางการเมือง ฟื้นฟูความไว้วางใจของประชาชน และส่งเสริมการพัฒนาธรรมาภิบาลประชาธิปไตย

คำสำคัญ: พุทธธรรม; วิกฤตศรัทธาทางการเมือง; ความชอบธรรมทางการเมือง

Abstract

This academic article aims to examine the concept of a crisis of political legitimacy, analyze the role of Buddhist principles in fostering the legitimacy of state power, and propose ways to apply these principles to restore trust between those in power and the public. The

study employs a documentary research approach and conceptual analysis, drawing upon Buddhist teachings, democratic principles, and the framework of good governance. A crisis of political legitimacy often stems from the irresponsible exercise of power, corruption, a lack of transparency, inequitable law enforcement, and limitations within the mechanisms designed to hold state power accountable—all of which erode public confidence in those who govern and in political institutions. Restoring political legitimacy requires both the cultivation of moral integrity among those in power and the improvement of public administration systems, alongside the promotion of civic participation. This study synthesizes a new framework—a four-dimensional model of Buddhist principles—to restore political legitimacy: the first dimension focuses on the moral integrity of leaders based on the Dasavidha-rajadhamma (the Ten Virtues of a Ruler); the second emphasizes equitable administration through the Sangahavathu (the Four Bases of Social Harmony) integrated with good governance; the third promotes public participation grounded in metta (loving-kindness), karuna (compassion), and panna (wisdom); and the fourth addresses the oversight and balancing of power by applying the Akati (the Four Biases to be avoided) alongside formal legal accountability mechanisms. Integrating Buddhist principles with democracy and good governance serves as a vital approach to ensuring that state power is exercised with moral integrity, transparency, fairness, and accountability, which leads to strengthening political legitimacy, restoring public trust, and fostering the development of the democratic system.

Keywords: Buddhist Principles; Crisis of Political Faith; Political Legitimacy

บทนำ

การเมืองเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรอำนาจและทรัพยากรของสังคม ตลอดจนกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตยที่ยึดถือหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การใช้อำนาจทางการเมืองจึงจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชอบธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม เมื่อการใช้อำนาจรัฐไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม นักการเมืองขาดความรับผิดชอบ การทุจริตยังคงเกิดขึ้น หรือกระบวนการตรวจสอบอำนาจไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ประชาชนเกิดความสงสัยต่อความสุจริตและความชอบธรรมของผู้ปกครอง ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่วิกฤตศรัทธาทางการเมือง ซึ่งมีได้หมายถึงเพียงการไม่เชื่อมั่นในตัวบุคคลหรือรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความคลางแคลงใจต่อระบบการเมือง สถาบันทางการเมือง และกระบวนการประชาธิปไตยโดยรวมด้วย (ธนศวร์ เจริญเมือง , 2540)

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เนื่องจากเกี่ยวข้องกับทั้งพฤติกรรมของผู้ใช้

อำนาจ โครงสร้างทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง และความคาดหวังของประชาชน เมื่อความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองลดลง ความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนอาจอ่อนแอลง ขณะที่ความขัดแย้งทางการเมืองมีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น หากประชาชนมองว่ากฎหมายและกลไกของรัฐถูกนำมาใช้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของคนบางกลุ่มมากกว่าคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกไม่เป็นธรรมก็อาจขยายตัวจนกลายเป็นความไม่ไว้วางใจต่อระบบการเมืองทั้งระบบ ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขวิกฤตศรัทธาทางการเมืองจึงไม่อาจจำกัดอยู่เพียงการเปลี่ยนตัวผู้นำหรือการปรับปรุงกลไกทางกฎหมายเท่านั้น แต่จำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบของผู้ใช้อำนาจ ควบคู่กับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและวิจรรณญาณทางการเมืองของประชาชน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2552)

พุทธธรรมสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณาปัญหาทางการเมือง โดยมุ่งเน้นการพัฒนามนุษย์ทั้งในด้านความประพฤติ จิตใจ และปัญญา หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การควบคุมตนเอง และการพิจารณาปัญหาอย่างมีเหตุผล ขณะที่หลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา สะท้อนแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การช่วยเหลือเกื้อกูล และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ หลักธรรมสำหรับผู้ปกครอง เช่น ทศพิธราชธรรม ยังสามารถนำมาพิจารณาในฐานะกรอบจริยธรรมของผู้ใช้อำนาจ โดยเน้นการให้ การรักษาวินัย ความซื่อตรง ความอดทน และการไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน หลักธรรมเหล่านี้มิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทดแทนกฎหมายหรือกลไกตรวจสอบตามระบอบประชาธิปไตย แต่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นฐานทางจริยธรรมที่สนับสนุนให้การใช้อำนาจเป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (อริย์ธัช แก้วเกาะสบบัว, 2559)

การนำพุทธธรรมมาอธิบายและแก้ไขวิกฤตศรัทธาทางการเมืองจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน เพราะปัญหาทางการเมืองมิได้เกิดจากการขาดคุณธรรมของบุคคลเพียงอย่างเดียว หากยังเกี่ยวข้องกับโครงสร้างอำนาจ ความเหลื่อมล้ำ การบังคับใช้กฎหมาย และประสิทธิภาพของสถาบันทางการเมืองด้วย การส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีคุณธรรมจึงต้องดำเนินควบคู่กับการสร้างระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตรวจสอบการใช้อำนาจ และเรียกร้องความรับผิดชอบได้อย่างเป็นรูปธรรม ในทำนองเดียวกัน การส่งเสริมคุณธรรมแก่ประชาชนควรดำเนินควบคู่กับการพัฒนาความรู้เท่าทันทางการเมือง เพื่อให้สามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบข้อเท็จจริง และตัดสินใจทางการเมืองบนพื้นฐานของเหตุผลมากกว่าอคติหรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มบุคคล (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2558)

พุทธธรรมกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง จึงมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธธรรมกับปัญหาความเชื่อมั่นทางการเมือง โดยพิจารณาสาเหตุและลักษณะของวิกฤตศรัทธา บทบาทของหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง ตลอดจนแนวทางการประยุกต์ใช้พุทธธรรมร่วมกับหลักการประชาธิปไตยและกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐ เพื่อเสนอแนวทางฟื้นฟูความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองมิใช่การเรียกร้องให้ประชาชนเชื่อมั่นในผู้มีอำนาจโดยปราศจากข้อสงสัย หากแต่เป็นการสร้างเงื่อนไขที่ทำให้ความเชื่อมั่นเกิดขึ้นจากการกระทำที่ตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบที่เป็น

รูปธรรม และระบบการเมืองที่ยึดมั่นในความยุติธรรม โดยมีพุทธธรรมเป็นแนวทางส่งเสริมคุณภาพทางจริยธรรม และมีหลักประชาธิปไตยเป็นกรอบรับรองสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน (พระราชมณเฑียรธรรม ประยุทธ์ ปยุตโต, 2526)

แนวคิดเกี่ยวกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง

วิกฤตศรัทธาทางการเมือง สภาวะที่ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นหรือมีความไว้วางใจลดลงต่อผู้ปกครอง รัฐบาล และสถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะความเชื่อมั่นว่าผู้ใช้อำนาจจะสามารถบริหารประเทศเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างสุจริต เป็นธรรม และมีความรับผิดชอบ ความศรัทธาทางการเมืองจึงมีได้หมายถึงการขึ้นชื่อนักการเมืองหรือการสนับสนุนรัฐบาลเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความเชื่อมั่นต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง การบังคับใช้กฎหมาย และความสามารถของระบบการเมืองในการแก้ไขปัญหาของประชาชน สาเหตุของวิกฤตศรัทธาทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ประการแรก คือ การใช้อำนาจโดยขาดความรับผิดชอบ เช่น การตัดสินใจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชน การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และการไม่ยอมรับข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ ประการที่สอง คือ การขาดความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐ ซึ่งทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือทำความเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจของผู้มีอำนาจได้อย่างเพียงพอ ประการที่สาม คือ ความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายและการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ หากประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าบางกลุ่มได้รับสิทธิพิเศษ ขณะที่ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นในระบบการเมือง ประการที่สี่ คือ ความล้มเหลวในการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาค่าครองชีพ ความเหลื่อมล้ำ และคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจทำให้ประชาชนตั้งคำถามถึงความสามารถและความรับผิดชอบต่อผู้ปกครอง (พระครูธรรมธรวรวิจิตร จิตตญาณ (สุวรรณจุ), 2566)

การสื่อสารทางการเมืองยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตัวของความศรัทธาและความไม่ไว้วางใจ หากผู้มีอำนาจขาดการสื่อสารที่ชัดเจน ไม่เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็น หรือไม่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ย่อมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชน ขณะเดียวกัน การเผยแพร่ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนและการแสดงความคิดเห็นที่ขาดการตรวจสอบในสื่อสังคมออนไลน์ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขยายตัวมากขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือการตรวจสอบผู้มีอำนาจมิได้เป็นสิ่งที่แสดงถึงวิกฤตศรัทธาเสมอไป เพราะการตั้งคำถามและการแสดงออกอย่างเสรีเป็นส่วนสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ประชาชนยังเชื่อมั่นหรือไม่ว่าระบบการเมืองสามารถรับฟังข้อเรียกร้อง แก้ไขข้อผิดพลาด และสร้างความเป็นธรรมได้

ผลกระทบของวิกฤตศรัทธาทางการเมืองปรากฏได้ทั้งในระดับบุคคล สังคม และระบบการเมือง ในระดับบุคคล ประชาชนอาจรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ จึงลดความสนใจหรือไม่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ในระดับสังคม ความไม่ไว้วางใจอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง การแบ่งฝ่าย และการมองผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างเป็นฝ่ายตรงข้าม ส่วนในระดับระบบการเมือง วิกฤตศรัทธาอาจทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐขาดความร่วมมือจากประชาชน และทำให้การแก้ไขปัญหา

ส่วนรวมเป็นไปได้อย่างขึ้นความศรัทธาทางการเมืองไม่ควรเกิดจากการยอมรับผู้ปกครองโดยปราศจากการตรวจสอบ แต่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล เหตุผล ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติหน้าที่ที่ประชาชนสามารถประเมินได้ ดังนั้น การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจึงไม่ใช่การเรียกร้องให้ประชาชนกลับมาเชื่อมั่นในผู้มีอำนาจเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องสร้างเงื่อนไขที่ทำให้ผู้มีอำนาจแสดงความสุจริต เปิดเผยข้อมูล ยอมรับการตรวจสอบ และเคารพสิทธิของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักวิจัย ซูเปอร์โพล, 2568)

พุทธธรรมกับความชอบธรรมในการใช้อำนาจรัฐ

ความชอบธรรมในการใช้อำนาจรัฐ หมายถึง การที่การใช้อำนาจทางการเมืองได้รับการยอมรับบนพื้นฐานของกฎหมาย กติกาที่เป็นธรรม ความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การใช้อำนาจที่ชอบธรรมจึงมิได้พิจารณาเพียงว่าผู้ปกครองได้ตำแหน่งมาอย่างถูกต้องหรือไม่เท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาว่าการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมาย เคารพสิทธิของประชาชน และสามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจได้หรือไม่ ในมิตินี้ พุทธธรรมสามารถนำมาใช้เป็นกรอบพิจารณาคุณธรรมของผู้ใช้อำนาจ เพื่อส่งเสริมให้การบริหารบ้านเมืองตั้งอยู่บนความสุจริต ความเมตตา และความเป็นธรรม โดยมีหลักธรรมสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. ทศพิธราชธรรมกับคุณธรรมของผู้ใช้อำนาจ ทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมที่กล่าวถึงคุณธรรมสิบประการของผู้ปกครอง ได้แก่ ทาน ศีล ปริจจาคะ อาชชวะ มัททวะ ตบะ อักโกธะ อวิหิงสา ขันติ และอวิโรธนะ หลักธรรมดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ โดยเฉพาะการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ความซื่อตรง การควบคุมตนเอง การไม่ใช้ความรุนแรง และการไม่ประพฤติดุติทานองคลองธรรมเมื่อพิจารณาในบริบททางการเมือง ความซื่อตรงเป็นคุณธรรมที่ช่วยลดปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ขณะที่การเสียสละช่วยให้ผู้ใช้อำนาจคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง ส่วนความอดทนและการไม่โกรธง่าย ช่วยส่งเสริมให้ผู้นำสามารถรับฟังคำวิจารณ์และจัดการกับความขัดแย้งด้วยเหตุผล สำหรับหลักความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม สามารถนำมาพิจารณาในแง่การรักษาความถูกต้องและความเป็นธรรมในการปกครอง ไม่ใช่การใช้อำนาจตามความพอใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การนำทศพิธราชธรรมมาใช้จึงช่วยเน้นย้ำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ควรใช้อำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ แต่ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อความเดือดร้อนของประชาชน อย่างไรก็ตาม คุณธรรมของผู้นำต้องดำเนินควบคู่กับกฎหมายและระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพราะแม้ผู้ปกครองจะประกาศตนว่ามีคุณธรรม แต่หากไม่มีหลักประกันให้ประชาชนตรวจสอบการใช้อำนาจได้ ก็ยังไม่อาจรับประกันความชอบธรรมในการปกครองได้อย่างสมบูรณ์

2. สังคหวัตถุ 4 กับการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา หลักธรรมทั้งสี่ประการสามารถประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของรัฐและการสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทาน การให้และการแบ่งปัน ในทางการเมืองสามารถเชื่อมโยงกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะและการให้บริการของรัฐอย่างคำนึงถึงความจำเป็นของประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง ปิยวาท หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้กับการสื่อสารของผู้นำและหน่วยงานรัฐ โดยเน้นการให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา การรับฟังความคิดเห็น และการอธิบายเหตุผลของนโยบายโดยไม่ดูหมิ่นผู้เห็นต่าง อัถถจริยา หมายถึง การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ สามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างจริงจัง ส่วนสมานัตตา หมายถึง การวางตนสม่ำเสมอและสมอบถนสมอบลาย สามารถประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาคและการรักษามาตรฐานการทำงานอย่างต่อเนื่อง

หลักสังคหวัตถุ 4 จึงช่วยให้เห็นว่า ความไว้วางใจทางการเมืองไม่ได้เกิดจากคำพูดหรือการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ประชาชนสามารถสัมผัสได้ผ่านการบริการ การสื่อสาร และการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หากผู้ปกครองรับฟังประชาชนอย่างจริงจัง ให้บริการอย่างทั่วถึง และไม่เลือกปฏิบัติ ย่อมช่วยสร้างเงื่อนไขให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานของรัฐมากขึ้น ทั้งนี้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต้องไม่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือสร้างความนิยมส่วนบุคคล แต่ต้องยึดหลักความเสมอภาคและประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ (สมคิด สติยธรรม, 2558)

3. หลักธรรมาภิบาลกับการควบคุมและตรวจสอบอำนาจรัฐ หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม ความคุ้มค่า และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน แม้หลักธรรมาภิบาลจะเป็นกรอบการบริหารภาครัฐมิใช่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยตรง แต่สามารถนำมาบูรณาการกับพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการใช้อำนาจอย่างมีคุณธรรมและมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจนได้ความโปร่งใสช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทำความเข้าใจการตัดสินใจของรัฐ ความรับผิดชอบทำให้ผู้ใช้อำนาจต้องชี้แจงผลการปฏิบัติงานและยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจของตน ส่วนหลักนิติธรรมช่วยให้การใช้อำนาจเป็นไปตามกฎหมายและไม่เลือกปฏิบัติ ขณะที่การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา และติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐได้อย่างเหมาะสม

เมื่อนำหลักธรรมาภิบาลมาพิจารณาร่วมกับทศพิธราชธรรมและสังคหวัตถุ 4 จะเห็นได้ว่าการบริหารงานที่มีคุณธรรมจำเป็นต้องมีทั้งจิตสำนึกของผู้ใช้อำนาจและกลไกเชิงสถาบันที่ทำให้การใช้อำนาจอยู่ภายใต้กติกา คุณธรรมช่วยกำกับเจตนาและพฤติกรรมของผู้ปกครอง ส่วนหลักธรรมาภิบาลช่วยกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและสร้างกระบวนการตรวจสอบที่ประชาชนเข้าถึงได้ การบูรณาการทั้งสองด้านจึงช่วยลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่ผู้ปกครองกล่าวอ้างกับสิ่งที่ปฏิบัติจริง และสร้างพื้นฐานให้ความชอบธรรมทางการเมืองตั้งอยู่บนความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ พุทธธรรมสามารถเป็นแนวทางส่งเสริมจริยธรรมของผู้ใช้อำนาจรัฐ ขณะที่หลักธรรมาภิบาลช่วยสร้างเงื่อนไขให้การใช้อำนาจมีความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ การฟื้นฟูความชอบธรรมทางการเมืองจึงควรดำเนินการทั้งในระดับบุคคลและระดับระบบ โดยไม่คาดหวังให้คุณธรรมของผู้นำเพียงอย่างเดียวแก้ไขปัญหาทางการเมืองทั้งหมด (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2557)

การประยุกต์พุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูศรัทธาทางการเมือง

การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งแก้ไขทั้งสาเหตุของความไม่ไว้วางใจและเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนสามารถเชื่อมั่นต่อการใช้อำนาจรัฐได้อีกครั้ง การนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเป็นคนดีในเชิงนามธรรม แต่ควรแปลงหลักธรรมให้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งในด้านคุณธรรมของผู้นำ การบริหารงานของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

1 การพัฒนาคุณธรรมและความรับผิดชอบของผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจที่ส่งผลต่อประชาชน การฟื้นฟูศรัทธาจึงควรเริ่มจากการส่งเสริมให้ผู้นำตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยนำทศพิธราชธรรมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะความซื่อตรง การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การควบคุมตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างในทางปฏิบัติ ผู้นำควรหลีกเลี่ยงการใช้ตำแหน่งเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ควรเปิดเผยเหตุผลในการตัดสินใจที่สำคัญ ยอมรับข้อผิดพลาดเมื่อเกิดปัญหา และชี้แจงแนวทางแก้ไขต่อสาธารณะ นอกจากนี้ ควรใช้เหตุผลและข้อมูลประกอบการตัดสินใจ แทนการใช้อารมณ์หรืออคติส่วนบุคคล โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับคำวิจารณ์หรือความขัดแย้งทางการเมือง การพัฒนาคุณธรรมของผู้นำในลักษณะนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถประเมินความรับผิดชอบจากการกระทำที่ปรากฏจริง ไม่ใช่จากคำประกาศหรือภาพลักษณ์เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมคุณธรรมต้องดำเนินการควบคู่กับการกำหนดมาตรฐานจริยธรรม การเปิดเผยผลการปฏิบัติงาน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค เพื่อให้ความดีของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติและสามารถตรวจสอบได้ (ไชย ญ พล, 2537)

2. การบริหารงานของรัฐด้วยความสุจริต โปร่งใส และเป็นธรรม การบริหารงานของรัฐเป็นส่วนสำคัญที่ประชาชนใช้ประเมินว่าผู้ปกครองสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากน้อยเพียงใด หากหน่วยงานของรัฐทำงานล่าช้า ขาดความโปร่งใส หรือให้บริการโดยเลือกปฏิบัติ ย่อมส่งผลต่อความไว้วางใจของประชาชน ดังนั้น การประยุกต์พุทธธรรมในการบริหารงานของรัฐควรมุ่งสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดความสุจริต ความเสียสละ และประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

หลักสังคหวัตถุ 4 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการสาธารณะ โดยทานสะท้อนถึงการแบ่งปันทรัพยากรและการช่วยเหลือประชาชนอย่างเหมาะสม ปิยวาจาช่วยส่งเสริมการสื่อสารที่สุภาพและชัดเจน อตถจริยาช่วยเน้นการลงมือแก้ไข้ปัญหาให้เกิดประโยชน์จริง และสมานัตตตาช่วยส่งเสริมการปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค เมื่อนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักธรรมาภิบาล หน่วยงานรัฐควรเปิดเผยข้อมูลการใช้งบประมาณ กำหนดขั้นตอนการให้บริการที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล และจัดให้มีช่องทางร้องเรียนที่สามารถติดตามผลได้ การบริหารงานของรัฐควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลจากประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจริง ไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเพียงอย่างเดียว หน่วยงานที่รับผิดชอบควรชี้แจงเป้าหมาย ผลการดำเนินงาน ปัญหา และข้อจำกัดอย่างตรงไปตรงมา หากเกิดข้อผิดพลาดควรมีมาตรการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ การ

ดำเนินงานเช่นนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้ทรัพยากรสาธารณะ และมีข้อมูลประกอบการประเมินความรับผิดชอบของรัฐอย่างมีเหตุผล (ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ, 2545)

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยเมตตาและความเคารพซึ่งกันและกัน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยในระบอบประชาธิปไตย การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจึงต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศ ไม่ใช่จำกัดบทบาทของประชาชนไว้เพียงการเลือกตั้งเท่านั้น การมีส่วนร่วมควรครอบคลุมการเสนอปัญหา การแสดงความคิดเห็น การติดตามนโยบาย และการตรวจสอบการทำงานของผู้แทนและหน่วยงานรัฐ หลักสัจจวัตถุ 4 สามารถนำมาใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยเฉพาะปิยวาจาและสมานัตตตา ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศของการสนทนาอย่างสุภาพและการยอมรับความแตกต่าง ขณะเดียวกัน หลักเมตตาและกรุณาช่วยเตือนให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองคำนึงถึงความทุกข์และความต้องการของผู้อื่น ไม่มุ่งเอาชนะกันเพียงอย่างเดียว ส่วนหลักปัญญาช่วยให้ประชาชนพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบ แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น และตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอคติหรือความรู้สึกส่วนตัว หน่วยงานรัฐควรจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ประชาชนเข้าถึงได้ เปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นก่อนการตัดสินใจ และชี้แจงว่าข้อเสนอของประชาชนได้รับการนำไปพิจารณาอย่างไร สำหรับประชาชนเอง ควรเคารพสิทธิของผู้อื่นที่เห็นต่าง ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ และใช้สิทธิเสรีภาพโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่น การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ช่วยให้ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับนโยบาย แต่เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลดา บุรีกุล, 2548)

4. การสร้างระบบตรวจสอบอำนาจควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรม แม้คุณธรรมจะมีความสำคัญต่อการใช้อำนาจทางการเมือง แต่การพึ่งพาความดีของบุคคลเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ เพราะการเมืองเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ความขัดแย้ง และการตัดสินใจที่ส่งผลต่อคนจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลที่เป็นอิสระและทำงานได้จริง เพื่อให้การใช้อำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายและสามารถรับผิดชอบต่อประชาชนได้ การประยุกต์พุทธธรรมในด้านนี้สามารถเริ่มจากหลักอคติ 4 ได้แก่ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ซึ่งหมายถึงความลำเอียงเพราะความชอบ ความโกรธ ความหลง และความกลัว หลักธรรมดังกล่าวช่วยเตือนให้ผู้ใช้อำนาจตระหนักถึงอคติที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น การให้ประโยชน์แก่บุคคลใกล้ชิด การลงโทษผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่าง หรือการไม่กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องเพราะเกรงกลัวผลกระทบต่อนตนเอง ควรส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลของรัฐ การตรวจสอบงบประมาณ การกำหนดขั้นตอนการตัดสินใจที่ชัดเจน และการจัดให้มีช่องทางร้องเรียนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ หน่วยงานตรวจสอบควรปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างเป็นธรรม ขณะที่ผู้ใช้อำนาจต้องยอมรับการตรวจสอบและชี้แจงข้อสงสัยด้วยข้อมูลและเหตุผล นอกจากนี้ ควรคุ้มครองสิทธิของผู้ที่เปิดเผยข้อมูลการทุจริตหรือแจ้งเบาะแสโดยสุจริต เพื่อให้การตรวจสอบสามารถดำเนินไปได้โดยไม่ถูกขัดขวาง การส่งเสริมคุณธรรมควบคู่กับระบบตรวจสอบจะช่วยลดการพึ่งพาความไว้วางใจในตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว และเปลี่ยนความศรัทธาทางการเมืองให้ตั้งอยู่บนหลักประกันที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ กล่าวคือ

ผู้ปกครองไม่เพียงต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีคุณธรรม แต่ต้องยอมรับกติกาเดียวกันกับประชาชน เปิดเผยการใช้
อำนาจ และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

การประยุกต์พุทธธรรมเพื่อฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเชื่อมโยงกันทั้งใน
ระดับบุคคล ระดับการบริหาร และระดับโครงสร้างทางการเมือง ทศพิธราชธรรมช่วยกำกับคุณธรรมของผู้นำ
สังคหวัตถุ 4 ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์และการบริการที่คำนึงถึงประชาชน หลักเมตตาและปัญญาช่วย
สนับสนุนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ขณะที่หลักออคติ 4 ช่วยเตือนให้ระมัดระวังความลำเอียงในการใช้
อำนาจ เมื่อหลักธรรมเหล่านี้ดำเนินควบคู่กับความโปร่งใส หลักนิติธรรม และระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ
ย่อมช่วยสร้างเงื่อนไขให้ความไว้วางใจทางการเมืองเกิดขึ้นจากการปฏิบัติที่รับผิดชอบและความชอบธรรม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 พุทธธรรม 4 มิติ เพื่อฟื้นฟูศรัทธาทางการเมือง

สามารถอธิบายได้ว่า องค์ความรู้ใหม่นี้แสดงให้เห็นว่า การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองของประชาชนไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการสร้างภาพลักษณ์หรือการให้คำมั่นสัญญาของผู้มีอำนาจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล เพื่อให้การใช้อำนาจทางการเมืองมีคุณธรรม โปร่งใส เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 มิติคุณธรรมของผู้นำ เป็นการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครอง โดยมุ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริต การเสียสละ การมีความรับผิดชอบ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและการใช้อำนาจทางการเมือง

มิติที่ 2 มิติการบริหารงานที่เป็นธรรม เป็นการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ร่วมกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมการบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ลดการเลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้

มิติที่ 3 มิติการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการนำหลักเมตตาและปัญญามาส่งเสริมให้ประชาชนรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เคารพสิทธิของผู้อื่น ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง

มิติที่ 4 มิติการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ เป็นการนำหลักอคติ 4 มาใช้ลดความลำเอียงในการตัดสินใจและการใช้อำนาจ ควบคู่กับกฎหมายและกลไกตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบและสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ

องค์ประกอบทั้ง 4 มิติจะเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีหลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นกลไกสำคัญในการกำกับใช้อำนาจ ขณะที่หลักพุทธธรรมทำหน้าที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปกครองและประชาชน เมื่อทุกมิติได้รับการดำเนินการอย่างจริงจัง จะนำไปสู่ผลลัพธ์สำคัญ ได้แก่ ความชอบธรรมในการใช้อำนาจ ความไว้วางใจของประชาชน ความเป็นธรรมในสังคม และการพัฒนาทางการเมืองอย่างยั่งยืนหัวใจสำคัญของภาพนี้คือ การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองต่ออาศัยทั้งคุณธรรมของผู้มีอำนาจ การบริหารงานที่เป็นธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน และกลไกตรวจสอบที่เข้มแข็งโดยหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางส่งเสริมคุณธรรม ส่วนหลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นกลไกคุ้มครองสิทธิและกำกับการใช้อำนาจ เพื่อให้ศรัทธาของประชาชนเกิดจากการกระทำที่เป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงคำกล่าวอ้างหรือคำสัญญาทางการเมือง

สรุป

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน โดยมีสาเหตุจากการใช้อำนาจที่ขาดความรับผิดชอบ การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใส ความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย และข้อจำกัดของกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐ ปัญหาเหล่านี้ทำให้ประชาชนเกิดความไม่ไว้วางใจต่อผู้ปกครอง รัฐบาล และสถาบันทางการเมือง ส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนลดลง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม ดังนั้น การฟื้นฟูศรัทธาทาง

การเมืองจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการเปลี่ยนตัวผู้นำหรือการปรับปรุงกฎหมาย แต่ต้องดำเนินการควบคู่กันทั้งการพัฒนาคุณธรรมของผู้ใช้อำนาจ การปรับปรุงระบบบริหารงานภาครัฐ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

พุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองและสร้างความไว้วางใจของประชาชน โดยมุ่งพัฒนาความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ควบคู่กับหลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล จากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงโครงสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่เรื่อง “พุทธธรรม 4 มิติ เพื่อฟื้นฟูศรัทธาทางการเมือง” ประกอบด้วย มิติที่หนึ่ง คุณธรรมของผู้นำ โดยใช้หลักทศพิธราชธรรมส่งเสริมความซื่อตรง การเสียสละ และความรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม มิติที่สอง การบริหารงานที่เป็นธรรม โดยประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ร่วมกับหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การบริหารงานมีความโปร่งใส บริการประชาชนอย่างเสมอภาค และสามารถตรวจสอบได้ มิติที่สาม การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้หลักเมตตา กรุณา และปัญญา ส่งเสริมการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การใช้เหตุผล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และมิติที่สี่ การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ โดยนำหลักออคติ 4 มาเป็นแนวทางลดความลำเอียงในการตัดสินใจ ควบคู่กับกลไกตรวจสอบตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบทั้งสี่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกัน โดยคุณธรรมของผู้นำเป็นพื้นฐานของการใช้อำนาจอย่างรับผิดชอบ การบริหารงานที่เป็นธรรมช่วยให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค การมีส่วนร่วมช่วยให้การตัดสินใจของรัฐตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และการตรวจสอบถ่วงดุลช่วยป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ ทั้งหมดนี้ต้องดำเนินควบคู่กับหลักประชาธิปไตยที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และหลักธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองอย่างยั่งยืนต้องอาศัยทั้งคุณธรรมของผู้ใช้อำนาจและระบบการเมืองที่เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยพุทธธรรมทำหน้าที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาจริยธรรม ขณะที่หลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลเป็นกลไกกำกับการใช้อำนาจให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผลที่คาดหวังคือการเสริมสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจรัฐ เพิ่มความไว้วางใจของประชาชน ลดความรู้สึกไม่เป็นธรรม และส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ศรัทธาทางการเมืองที่แท้จริงไม่ใช่การเชื่อมั่นในผู้ปกครองโดยปราศจากข้อสงสัย แต่เป็นความไว้วางใจที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่อย่างสุจริต มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

ไชย ณ พล. (2537). *การปกครองของพระพุทธเจ้าระบอบธรรมาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ. (2545). *ธรรมาภิบาล การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.

ธเนศวร์ เจริญเมือง . (2540). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*

Democracy. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2558). การปฏิรูปการเมืองไทยว่าด้วยการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย: เส้นทางใหม่ที่ดีกว่า. *รัฐศาสตร์*, 3 (11), 9-34.

พระครูธรรมธรรววุฒิ จิตตญาโณ (สุวรรณจุ). (2566). วิฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 1-12.

พระราชวรมนี ประยุทธ์ ปยุตโต. (2526). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิ.

ลิขิต ธีรเวคิน. (2552). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2557). *หลักการสากลของธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย.

สมคิด สติยธรรม. (2558). หลักธรรมทางการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รัฐศาสตร์.

สำนักวิจัย ซูเปอร์โพล. (2568). วิฤตศรัทธาจัดตั้ง ‘ซูเปอร์โพล’ เผยการเมืองเข้าสู่ทางตัน. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/politics-news/787401/>.

อริย์รัช แก้วเกาะสบบ้า. (2559). *วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธ

STRENGTHENING DEMOCRACY THROUGH THE BUDDHIST WAY

สุริยะ รัตนสุภา, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และพระครูศรีปริยัตยารักษ์

Suriya Rattanasupa, Pairat Ebsamrong and Phra Khru Si Pariyattayarak

นักวิชาการอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: SuriyaRattanasupa24@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ศึกษาการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธ แนวคิดและหลักการประชาธิปไตย ความสอดคล้องระหว่างวิถีพุทธกับระบอบประชาธิปไตย และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการหลักประชาธิปไตยเข้ากับหลักพุทธธรรม ได้แก่ ไตรสิกขา สังคหวัตถุ 4 และสัปปริยธรรม 7 เพื่อพัฒนาประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมการเสริมสร้างประชาธิปไตยไม่อาจอาศัยเพียงกระบวนการเลือกตั้ง กฎหมาย หรือกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐเท่านั้น แต่จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของพลเมืองควบคู่กันไป โดยหลักประชาธิปไตย ได้แก่ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และหลักนิติธรรม เป็นพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขณะที่หลักไตรสิกขาช่วยพัฒนาความประพฤติ จิตใจ และปัญญา หลักสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การช่วยเหลือเกื้อกูล และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ส่วนหลักสัปปริยธรรม 7 สนับสนุนการคิดอย่างมีเหตุผล การเข้าใจบทบาทของตนเองและสังคม ตลอดจนการพิจารณาเลือกผู้แทนอย่างรอบคอบ การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธจึงเป็นแนวทางที่มุ่งพัฒนาทั้งระบบการเมืองและคุณภาพของพลเมืองควบคู่กัน โดยส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างรับผิดชอบ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ตรวจสอบข้อมูลก่อนตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมต้องดำเนินควบคู่กับการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค หลักนิติธรรม และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เป็นธรรม สงบสุข

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย; วิถีพุทธ; หลักพุทธธรรม

Abstract

This academic article aims to examine the strengthening of democracy through the Buddhist way of life. It explores democratic concepts and principles, the alignment between

Buddhist teachings and the democratic system, and approaches for applying Buddhist principles to foster a stable and sustainable democracy. The study focuses on integrating democratic ideals with specific Buddhist teachings—namely the *Ti-sikkhā* (Threefold Training), *Saṅgahavatthu* 4 (Bases of Social Harmony), and *Sappurisadhamma* 7 (Qualities of a Virtuous Person)—to cultivate citizens who are politically informed, possess moral and ethical integrity, and demonstrate social responsibility. Strengthening democracy requires more than just electoral processes, laws, or mechanisms for checking state power; it necessitates the simultaneous development of the quality of its citizens. Democratic pillars—such as popular sovereignty, rights and freedoms, equality, and the rule of law—serve as the foundation for protecting rights and promoting political participation. Meanwhile, the *Ti-sikkhā* aids in the development of conduct, the mind, and wisdom; the *Saṅgahavatthu* 4 fosters constructive communication, mutual support, and a commitment to the common good; and the *Sappurisadhamma* 7 encourages rational thinking, an understanding of one's own role within society, and the careful selection of representatives. Thus, strengthening democracy through the Buddhist way of life offers an approach that develops both the political system and the quality of the citizenry, encouraging people to exercise their rights and freedoms responsibly, respect diverse opinions, and verify information before making decisions. and to participate constructively in overseeing the exercise of state power. Furthermore, the application of Buddhist principles must go hand in hand with respect for human rights, equality, the rule of law, and freedom of expression, to build a democratic society that is both fair and peaceful.

Keywords: Democracy; The Buddhist Way; Buddhist Principles

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่าน กระบวนการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ หลักการสำคัญของประชาธิปไตยประกอบด้วย การเคารพสิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค การยอมรับความแตกต่าง การเคารพกฎหมาย และการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืนมิได้ขึ้นอยู่กับการมีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือ กระบวนการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยคุณภาพของพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพ

ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ดังนั้น การเสริมสร้างประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งระบบการเมืองและคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนควบคู่กันไป (ลิขิต อีร์เวคิน, 2559)

สำหรับสังคมไทย พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางความคิดและวิถีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมาอย่างยาวนาน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้จักผิดชอบชั่วดี มีสติในการคิดและตัดสินใจ มีความเมตตาต่อผู้อื่น และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ โดยเฉพาะการพัฒนาพลเมืองให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เคารพกติกาของสังคม ไม่ใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน และตระหนักถึงความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยจึงมิใช่การนำศาสนามาแทนที่หลักการทางการเมือง แต่เป็นการประยุกต์หลักคุณธรรมและกระบวนการพัฒนาตนเองตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีสติ มีเหตุผล และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2549)

หลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างประชาธิปไตยมีหลายประการ เช่น หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วยศีล สมาธิ และปัญญา โดยศีลเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและการเคารพสิทธิของผู้อื่น สมาธิช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคง รู้เท่าทันอารมณ์ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความโกรธหรือความเกลียดชังทางการเมือง ส่วนปัญญาช่วยให้ประชาชนสามารถพิจารณาข้อมูลข่าวสารอย่างรอบคอบ แยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น และตัดสินใจทางการเมืองโดยอาศัยเหตุผลมากกว่าอคติ การพัฒนาตามหลักไตรสิกขาจึงสามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการขาดความเข้าใจหรือการใช้อารมณ์เป็นเครื่องตัดสินใจ (ปัญญานันท์ทิกขุ, 2545)

หลักสังคหัตถ์ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ยังเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ทานสะท้อนถึงการแบ่งปันและการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ปิยวาจาส่งเสริมการสื่อสารอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ อตถจริยาสนับสนุนการช่วยเหลือและการทำประโยชน์เพื่อสังคม ขณะที่สมานัตตาดำเนินการวางตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายและการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม เมื่อนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการทางการเมือง ย่อมช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมการสนทนา การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การร่วมมือแก้ไขปัญหาสาธารณะ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ทั้งยังช่วยลดแนวโน้มของการแบ่งแยกทางสังคมที่เกิดจากความแตกต่างทางความคิดหรือความนิยมทางการเมืองได้อีกด้วย

ขณะเดียวกัน หลักสัปปริสธรรม 7 เป็นอีกหลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมุ่งส่งเสริมให้บุคคลรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักเลือกบุคคล การนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ในการเมืองสามารถช่วยให้ประชาชนพิจารณาสถานการณ์ทางการเมืองอย่างรอบด้าน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง รู้จักใช้สิทธิอย่างเหมาะสม และเลือกผู้แทนโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

มากกว่าการตัดสินใจจากความสัมพันธ์ส่วนตัว อิทธิพลทางสังคม หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า หลักสัปปุริสธรรม 7 จึงมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาพลเมืองที่มีวิจารณ์ญาณทางการเมือง และช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาธิปไตย (พระอุดมปัญญาภรณ์, 2565)

การเสริมสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทยยังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การเผยแพร่ข้อมูลที่คลาดเคลื่อน การใช้ถ้อยคำสร้างความเกลียดชัง การทุจริตและการแสวงหาประโยชน์จากอำนาจ ตลอดจนการขาดความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับสถาบันทางการเมือง ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยไม่สามารถอาศัยมาตรการทางกฎหมายหรือการกำหนดกติกาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพัฒนาความตระหนักรู้และความรับผิดชอบของบุคคลควบคู่กันไปด้วย การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ การใช้เหตุผล การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมต้องดำเนินควบคู่กับการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม ความเสมอภาค และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยไม่ใช้ความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องมือจำกัดสิทธิของประชาชนที่มีความเชื่อหรือความคิดเห็นแตกต่างกัน (พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, 2560)

การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธจึงเป็นแนวทางที่มุ่งบูรณาการหลักการประชาธิปไตยเข้ากับหลักคุณธรรมตามพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีสติ มีปัญญา มีความรับผิดชอบ และพร้อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสม เคารพความเสมอภาค รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม จะช่วยวางรากฐานของวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ในระยะยาว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธจึงมีความสำคัญต่อการแสวงหาแนวทางพัฒนาพลเมืองและสังคมการเมืองไทยให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลาย โดยใช้ทั้งหลักเหตุผล หลักสิทธิเสรีภาพ และหลักคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่สงบสุข เป็นธรรม และเคารพศักดิ์ศรีของประชาชนทุกคน

แนวคิดและหลักการประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยประชาชนมีสิทธิในการกำหนดทิศทางการปกครองของประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งอย่างเสรีและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยไม่ได้มีความหมายจำกัดอยู่เพียงการจัดการเลือกตั้งหรือการตัดสินใจตามเสียงข้างมากเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างมีความหมาย ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงเป็นทั้งรูปแบบการปกครอง หลักการจัดระเบียบอำนาจรัฐ และวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่นแนวคิดประชาธิปไตยมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แนวคิดการปกครองโดยประชาชนในนครรัฐกรีกโบราณ

จนถึงประชาธิปไตยแบบผู้แทนในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งมีประชากรจำนวนมากและมีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน การพัฒนาดังกล่าวทำให้ประชาธิปไตยมีรูปแบบและกลไกที่หลากหลาย แต่ยังคงมีสาระสำคัญร่วมกัน คือ การยอมรับว่าประชาชนเป็นที่มาของอำนาจทางการเมือง รัฐบาลต้องใช้อำนาจภายใต้กฎหมาย และการใช้อำนาจรัฐต้องสามารถตรวจสอบได้ หลักการเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองและป้องกันการใช้อำนาจโดยปราศจากข้อจำกัด (เอกราช มะลิวรรณ, วิลาสินี สุขกา และ ปวีณ์กร สุบรรณ, 2561)

ประชาธิปไตยยังตั้งอยู่บนความเชื่อว่าประชาชนทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แม้จะมีความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ หรือภูมิหลังทางสังคมก็ตาม ความแตกต่างดังกล่าวไม่ควรเป็นเหตุให้บุคคลถูกตัดสินสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในทางตรงกันข้าม สังคมประชาธิปไตยควรเปิดพื้นที่ให้ความแตกต่างได้รับการยอมรับ และใช้กระบวนการพูดคุย การอภิปราย อย่างมีเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ การทำความเข้าใจแนวคิด และหลักการประชาธิปไตยจึงเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนเคารพสิทธิของบุคคลอื่นในสังคม

แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยสามารถอธิบายได้จากหลักการที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ และการใช้อำนาจดังกล่าวต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิใช่เพื่อผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงอย่างเดียว รัฐบาลจึงมีสถานะเป็นผู้ใช้อำนาจที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน และต้องรับผิดชอบต่อผลของการดำเนินนโยบายและการบริหารประเทศ หากรัฐบาลไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หรือใช้อำนาจขัดต่อกฎหมาย และหลักสิทธิเสรีภาพ ประชาชนย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้มีการตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลผ่านกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความชอบธรรมของอำนาจทางการเมืองไม่ได้เกิดจากการมีอำนาจบังคับเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการยอมรับของประชาชนและการใช้อำนาจอย่างมีความรับผิดชอบด้วยประชาธิปไตยในฐานะการปกครองโดยประชาชน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ การมีส่วนร่วมนี้อาจเกิดขึ้นผ่านการเลือกตั้ง การลงประชามติ การแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานรัฐ การเข้าร่วมประชุมสาธารณะ หรือการติดตามตรวจสอบการทำงานของ ผู้แทนทางการเมือง การมีส่วนร่วมจึงไม่ควรสิ้นสุดลงเมื่อประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว แต่ควรดำเนินต่อไปตลอดระยะเวลาที่ผู้แทนปฏิบัติหน้าที่ เพราะการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องช่วยให้ประชาชนสามารถสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และทำให้การบริหารงานของรัฐสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2548)

แนวคิดประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับการจำกัดอำนาจรัฐ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจใช้อำนาจตามอำเภอใจ แม้รัฐบาลจะได้รับเลือกตั้งจากประชาชนก็ตาม แต่การได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลจะสามารถดำเนินการใดก็ได้โดยไม่มีข้อจำกัด การใช้อำนาจต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ โดยมีองค์กรตรวจสอบและกลไกถ่วงดุลอำนาจที่เหมาะสม

แนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะประชาธิปไตยที่มีเพียงการเลือกตั้ง แต่ขาดการตรวจสอบอำนาจและการคุ้มครองสิทธิของประชาชน อาจนำไปสู่การรวมศูนย์อำนาจและการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมได้ประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิด ย่อมเป็นเรื่องปกติที่ประชาชนจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายหรือแนวทางการบริหารประเทศแตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรง หากสังคมมีพื้นที่สำหรับการอภิปรายอย่างมีเหตุผล มีการรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายอื่น และมีกติกาที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน การตัดสินใจตามเสียงข้างมากจึงควรดำเนินควบคู่ไปกับการเคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย เพื่อให้การปกครองสามารถตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลหรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน (สุพจน์ บุญวิเศษ, 2537)

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากกำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจของรัฐบาลและองค์กรของรัฐจึงต้องมีที่มาจากกฎหมายและกระบวนการทางการเมืองที่ชอบธรรม โดยประชาชนสามารถใช้อำนาจผ่านการเลือกตั้งผู้แทน หรือมีส่วนร่วมโดยตรงในประเด็นสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนด หลักการนี้ยังหมายถึงการที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้แทนและเรียกร้องความรับผิดชอบจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ การตระหนักถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงช่วยให้ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้เป็นเพียงผู้รับนโยบายจากรัฐ แต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศด้วย

2. หลักสิทธิและเสรีภาพ สิทธิและเสรีภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีศักดิ์ศรี บุคคลควรได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการสื่อสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เสรีภาพในการรวมกลุ่ม และสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้ การใช้สิทธิและเสรีภาพต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่ชอบธรรม และไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นหรือกระทบต่อสิทธิของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม การส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพจึงไม่ใช่เพียงการรับรองสิทธิไว้ในกฎหมาย แต่ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิเหล่านั้นได้จริง โดยปราศจากการข่มขู่ การเลือกปฏิบัติ หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบ

3. หลักความเสมอภาค หลักความเสมอภาคตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าบุคคลทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน และควรได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมตามกฎหมาย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีฐานะทางเศรษฐกิจ เพศ อายุ ความเชื่อ หรือภูมิหลังทางสังคมอย่างไรก็ตาม ในทางการเมือง หลักการนี้สะท้อนผ่านสิทธิในการเลือกตั้งที่เป็นไปตามกฎหมาย การมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคไม่ได้หมายความว่าบุคคลทุกคนต้องมีความคิดเห็นหรือมีสถานะเหมือนกันทั้งหมด แต่หมายถึงการที่ความแตกต่างไม่ควรถูกนำมาใช้เป็นเหตุในการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หากประชาชนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ย่อมช่วยให้กระบวนการประชาธิปไตยสะท้อนความต้องการของสังคมได้กว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

4. หลักนิติรัฐและนิติธรรม หลักนิติรัฐและนิติธรรมให้ความสำคัญกับการปกครองภายใต้กฎหมาย โดยรัฐและผู้ใช้อำนาจอธิปไตยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่สามารถใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือเลือกปฏิบัติต่อบุคคลตามความพอใจได้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน เป็นธรรม และสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ขณะเดียวกัน กระบวนการยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระและสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้อย่างเหมาะสม หลักการนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าประชาชนทุกคนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่สามารถอยู่เหนือกฎหมายได้ แม้จะเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมจากประชาชนก็ตาม

สำหรับสังคมไทย การส่งเสริมประชาธิปไตยยังสามารถพิจารณาพร้อมกับหลักคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการใช้อิทธิพลเสรีภาพกับความรับผิดชอบต่อกันผู้อื่น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นการใช้เหตุผล การไม่เบียดเบียน ความซื่อสัตย์สุจริต และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองได้ โดยไม่จำเป็นต้องนำหลักศาสนามาแทนที่กฎหมายหรือกลไกประชาธิปไตย แต่ใช้เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมคุณภาพภายในของพลเมืองและผู้ใช้อำนาจอธิปไตย เช่น การพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ การไม่ใช้ผลประโยชน์ส่วนตัวเหนือประโยชน์สาธารณะ และการเคารพศักดิ์ศรีของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ความสอดคล้องระหว่างวิถีพุทธกับระบอบประชาธิปไตย

พระพุทธศาสนาและระบอบประชาธิปไตยมีอุดมการณ์บางประการที่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับมนุษย์ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และการเคารพคุณค่าของบุคคล แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเป็นหลักคำสอนที่มุ่งพัฒนามนุษย์ให้เข้าใจความจริงของชีวิตและลดละความทุกข์ ขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมือง แต่ทั้งสองแนวทางต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้สามารถดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีรัฐธรรมนูญหรือการจัดการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยประชาชนที่มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล เคารพสิทธิของผู้อื่น และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สามารถส่งเสริมได้ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร, 2564)

พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์พิจารณาการกระทำของตนเอง เข้าใจเหตุและผลของการกระทำ ตลอดจนรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ขณะที่ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม ผ่านการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น และการตรวจสอบการทำงานของผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งสองแนวทางจึงมีส่วนสนับสนุนการสร้างสังคมที่ประชาชนไม่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการพิจารณา แต่รู้จักไตร่ตรองข้อมูล ใช้เหตุผล และตัดสินใจอย่างรอบคอบ อย่างไรก็ตาม การนำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับประชาธิปไตยควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างหลักธรรมกับหลักการปกครอง กล่าวคือ

พระพุทธศาสนาไม่ได้กำหนดให้สังคมต้องใช้ระบอบประชาธิปไตยโดยตรง แต่หลักธรรมหลายประการสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและผู้มีอำนาจทางการเมืองดำเนินบทบาทของตนอย่างมีคุณธรรมได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ (คำมาก), 2563)

1. ความสอดคล้องระหว่างวิถีพุทธกับประชาธิปไตยปรากฏผ่านหลักการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ระบอบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิต รวมถึงมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่ควรถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ส่วนพระพุทธศาสนามุ่งให้มนุษย์พัฒนาตนเองผ่านการกระทำและการฝึกฝน มิได้ถือว่าความสุขหรือความก้าวหน้าทางจิตใจเป็นสิ่งที่จำกัดอยู่เฉพาะบุคคลที่มีชาติกำเนิดหรือฐานะทางสังคมสูงส่งเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้สนับสนุนการสร้างสังคมที่เคารพความเป็นมนุษย์ของทุกคน โดยไม่ตัดสินคุณค่าของบุคคลจากความร่ำรวย อำนาจ หรือตำแหน่งทางสังคมทางการเมือง การเคารพคุณค่าของมนุษย์หมายถึงการยอมรับว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น มีสิทธิเลือกผู้แทน และมีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคภายใต้กฎหมาย แม้บุคคลจะมีความคิด ความเชื่อ หรือความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกันก็ตาม ขณะเดียวกัน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถช่วยให้ประชาชนรู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่ใช้ความเกลียดชังเป็นเครื่องตัดสินผู้อื่น และไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่าง การประยุกต์ใช้หลักธรรมในลักษณะนี้จึงช่วยให้การเคารพสิทธิและเสรีภาพไม่ได้หยุดอยู่เพียงการยอมรับตามกฎหมาย แต่พัฒนาไปสู่การเคารพกันในระดับความคิดและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วย

2. หลักการใช้เหตุผลและปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญที่เชื่อมโยงวิถีพุทธกับประชาธิปไตย พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ไม่ด่วนเชื่อหรือด่วนตัดสินโดยปราศจากการไตร่ตรอง ขณะที่ประชาธิปไตยจำเป็นต้องอาศัยประชาชนที่สามารถพิจารณาข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์นโยบาย และประเมินความเหมาะสมของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ประชาชนอาจได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ขวบปลอม หรือข้อความที่มุ่งสร้างความเกลียดชังทางการเมือง หากขาดทักษะในการตรวจสอบข้อมูล ก็อาจทำให้การตัดสินใจทางการเมืองได้รับอิทธิพลจากอคติ ความรู้สึก หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้าได้ง่าย การนำหลักปัญญามาประยุกต์ใช้กับการเมืองจึงหมายถึงการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักตรวจสอบข้อเท็จจริง เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง และพิจารณาผลดีผลเสียของทางเลือกต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจ ตัวอย่างเช่น ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ประชาชนไม่ควรพิจารณาเลือกผู้สมัครจากคำโฆษณาหาเสียงเพียงอย่างเดียว แต่ควรศึกษาประวัติ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ผลงานที่ผ่านมา และความเป็นไปได้ของนโยบายที่นำเสนอ ตลอดจนพิจารณาว่านโยบายเหล่านั้นตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนได้จริงหรือไม่ การใช้ปัญญาในการตัดสินใจเช่นนี้ช่วยลดโอกาสที่ประชาชนจะตกเป็นเครื่องมือของการชักจูงทางการเมือง และช่วยให้การเลือกตั้งเป็นกระบวนการคัดเลือกผู้แทนที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและเหตุผลมากกว่าความรู้สึกส่วนตัว

3. หลักศีลธรรมและความรับผิดชอบมีส่วนสำคัญต่อการสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ หลักศีลในพระพุทธศาสนาส่งเสริมให้บุคคลควบคุมการกระทำของตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และดำเนินชีวิตโดยคำนึงถึง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุคคลและสังคม เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเมือง หลักการดังกล่าวสามารถสะท้อนผ่านความซื่อสัตย์สุจริต การไม่ทุจริตในการเลือกตั้ง การไม่ซื้อสิทธิขายเสียง การไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้าม และการไม่เผยแพร่ข้อมูลเท็จเพื่อทำลายชื่อเสียงของผู้สมัครรายอื่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะอำนาจทางการเมืองมีผลต่อการจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาสาธารณูปโภค และคุณภาพชีวิตของคนในสังคม หากผู้มีอำนาจขาดคุณธรรมและมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ประชาธิปไตยก็อาจเหลือเพียงกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การนำหลักศีลธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเมืองจึงช่วยส่งเสริมให้ทั้งผู้เลือกตั้งและผู้ได้รับเลือกตั้งตระหนักถึงหน้าที่ของตน ประชาชนควรใช้สิทธิอย่างสุจริตและรับผิดชอบต่อ ส่วนผู้แทนควรใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส และพร้อมรับการตรวจสอบจากประชาชน ทั้งนี้ คุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรดำเนินควบคู่ไปกับระบบกฎหมาย กลไกตรวจสอบ และความรับผิดชอบต่อทางทางการเมือง ไม่ใช่ใช้คุณธรรมส่วนบุคคลเป็นเหตุผลในการลดทอนการตรวจสอบอำนาจ

4. การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิถีพุทธกับประชาธิปไตย พระพุทธศาสนาส่งเสริมให้มนุษย์ลดละความโกรธ ความอาฆาต และความยึดมั่นในความคิดของตนเองจนไม่ยอมรับฟังผู้อื่น ขณะที่ประชาธิปไตยยอมรับว่าประชาชนสามารถมีความคิดเห็นและความต้องการทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ ความแตกต่างดังกล่าวไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง หากทุกฝ่ายสามารถใช้เหตุผล รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และยอมรับกติกาที่เป็นธรรมร่วมกัน หลักเมตตา กรุณา และขันติธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ โดยเมตตาช่วยให้บุคคลปรารถนาดีต่อผู้อื่น กรุณาช่วยให้เข้าใจความเดือดร้อนของผู้ที่มีความคิดเห็นหรือสถานะทางสังคมแตกต่างจากตน ส่วนขันติช่วยให้สามารถอดทนต่อคำวิจารณ์และความเห็นที่ไม่ตรงกับความคิดของตนได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนที่สนับสนุนผู้สมัครต่างฝ่ายกัน แต่ละฝ่ายควรเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเหตุผลโดยไม่ใช้ถ้อยคำดูหมิ่นหรือสร้างความเกลียดชัง การยอมรับว่าผู้อื่นมีสิทธิคิดต่างจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ การใช้หลักเมตตาและขันติธรรมไม่ได้หมายถึงการต้องยอมรับการทุจริตหรือความอยุติธรรม แต่หมายถึงการเรียกร้องความถูกต้องด้วยวิธีการที่ไม่ละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น

5. หลักการมีส่วนร่วมและการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมสามารถเชื่อมโยงกับแนวทางการบริหารจัดการในพระพุทธศาสนาได้ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการประชุมปรึกษาหารือ การรับฟังความคิดเห็น และการดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามหลักธรรมที่เหมาะสม ในพระพุทธศาสนามีหลักอภิธานิยธรรม 7 ซึ่งกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้หมู่คณะมีความมั่นคง ไม่เสื่อมถอย โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งคือการประชุมกันเนืองนิตย์ การพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม ตลอดจนการเคารพหลักปฏิบัติที่ดีงาม หลักการเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารงานท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารืออย่างเป็นระบบในบริบทของประชาธิปไตยท้องถิ่น การมีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ยังครอบคลุมถึงการเข้าร่วมประชาคม การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนา

ชุมชน การติดตามการใช้งบประมาณ และการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และหน่วยงานของรัฐเปิดรับฟังข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง ก็จะช่วยให้การตัดสินใจทางการเมืองตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมากขึ้น ขณะเดียวกัน การนำหลักธรรมมาใช้ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ ความเสมอภาค และการเคารพสิทธิของทุกคน โดยไม่ใช่หลักศาสนาเป็นเครื่องมือบังคับให้ประชาชนต้องมีความเชื่อหรือความคิดเห็นทางการเมืองแบบเดียวกัน

หลักสังคหัตถ์ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับผู้แทนทางการเมืองได้ ทานสะท้อนถึงการแบ่งปันและการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปิยวาจาส่งเสริมการสื่อสารด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม อตถจริยาสะท้อนการช่วยเหลือและทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ส่วนสมานัตตตาเน้นการวางตนอย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค หลักธรรมเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้กับการทำงานของนักการเมืองและผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้การบริการประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอาใจใส่ ความเป็นธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือประชาชนควรเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์หรือแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์वासโน), 2528)

จะเห็นได้ว่าความสอดคล้องระหว่างวิถีพุทธกับระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งเดียวกัน แต่หมายถึงการนำคุณค่าทางจริยธรรมและแนวทางพัฒนามนุษย์ในพระพุทธศาสนา มาสนับสนุนให้ประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความสามารถในการใช้เหตุผล เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม ขณะเดียวกัน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกในการรับใช้ประชาชน และใช้อำนาจภายใต้กฎหมายอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ประชาธิปไตยที่มั่นคงด้วยวิถีพุทธ

สามารถอธิบายได้ว่า ประชาธิปไตยที่มั่นคงด้วยวิถีพุทธ เป็นการนำหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยประชาธิปไตยที่เข้มแข็งไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเลือกตั้งหรือกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยประชาชนที่รู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างรับผิดชอบ เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

หลักประชาธิปไตยประกอบด้วยอำนาจอธิปไตยของประชาชน สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพซึ่งกันและกัน ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม รู้จักแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบการทำงานของผู้นำ และใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ความซื่อสัตย์ และนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ไม่เลือกผู้สมัครเพียงเพราะความสนิทสนม ความนิยม หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า

การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น โดยหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ช่วยให้ประชาชนเคารพกติกา มีสติ และรู้จักคิด วิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจ หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ช่วยส่งเสริม การแบ่งปัน การพูดคุยอย่างสร้างสรรค์ การช่วยเหลือส่วนรวม และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นธรรม ส่วน หลักสัปปริสธรรม 7 ช่วยให้ประชาชนรู้จักเหตุและผล เข้าใจตนเอง รู้จักประมาณกาลเวลา เข้าใจชุมชน และ พิจารณาคุณสมบัติของบุคคลอย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

เมื่อหลักประชาธิปไตยและหลักพุทธธรรมได้รับการส่งเสริมควบคู่กัน จะช่วยลดปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง การซื้อสิทธิขายเสียง และความขัดแย้งจากความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมทั้งส่งเสริม ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ การเสริมสร้างประชาธิปไตยควรดำเนินการ ผ่านการให้ความรู้ทางการเมือง การตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร การเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น และการส่งเสริม ให้ประชาชนติดตามตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาประชาธิปไตยให้มีคุณภาพจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันระหว่างการสร้างความรู้ความ เข้าใจในหลักการประชาธิปไตยกับการพัฒนาคุณธรรมของประชาชน หลักประชาธิปไตยช่วยให้ประชาชน เข้าใจเรื่องอำนาจอธิปไตย สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วม ขณะที่หลักไตรสิกขาช่วย พัฒนาความประพฤติ จิตใจ และปัญญา หลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยการแบ่งปัน การ สื่อสารที่ดี และการช่วยเหลือส่วนรวม ส่วนหลักสัปปริสธรรม 7 ช่วยให้ประชาชนรู้จักคิดพิจารณาเหตุผล เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคม และตัดสินใจเลือกบุคคลอย่างเหมาะสมเมื่อนำหลักการเหล่านี้มาบูรณาการเข้า ด้วยกัน จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีความรู้ มีสติ มีเหตุผล มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็นอย่าง สร้างสรรค์ ยอมรับความแตกต่าง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สรุป

การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมการเมืองที่มุ่งนำหลักการ ประชาธิปไตยมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจทาง การเมือง มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมิได้ขึ้นอยู่กับ การเลือกตั้งหรือการมีกฎหมายที่กำหนดรูปแบบการปกครองเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยประชาชนที่ตระหนักถึง บทบาทและหน้าที่ของตนเอง สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเหมาะสม เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมี ส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

หลักประชาธิปไตยที่สำคัญ ได้แก่ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอ ภาค การเคารพกฎหมาย และการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ ล้วนเป็นพื้นฐานของการปกครองที่เปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ขณะเดียวกัน หลักพุทธธรรมสามารถนำมาสนับสนุนการพัฒนาพฤติกรรม และจิตสำนึกทางการเมืองได้ โดยหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ช่วยส่งเสริมความประพฤติที่

เหมาะสม การควบคุมอารมณ์ และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ส่วนหลักสังคหวัตถุ 4 ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การช่วยเหลือส่วนรวม และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นธรรม ขณะที่หลักสัปปริสธรรม 7 ช่วยให้ประชาชนรู้จักเหตุและผล เข้าใจตนเองและสังคม ตลอดจนพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมควรรับเลือกตั้งอย่างรอบคอบ

การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในสังคมประชาธิปไตยจึงควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารก่อนตัดสินใจ การไม่ซื้อสิทธิขายเสียง การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้แทนและหน่วยงานภาครัฐ แนวทางดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน นักการเมืองและผู้บริหารภาครัฐควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และพร้อมรับการตรวจสอบ โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

การเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยวิถีพุทธเป็นการพัฒนาทั้งระบบการเมืองและคุณภาพของพลเมืองควบคู่กัน โดยใช้หลักประชาธิปไตยเป็นกรอบในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ส่วนหลักพุทธธรรมเป็นแนวทางส่งเสริมคุณธรรม การใช้ปัญญา และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้หลักธรรมต้องไม่ละเลยหลักนิติธรรม กลไกตรวจสอบอำนาจ และสิทธิของประชาชนที่มีความเชื่อหรือความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อหลักการทั้งสองได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม ย่อมเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย และร่วมกันสร้างสังคมที่เป็นธรรมและยั่งยืนได้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

ธนศวร์ เจริญเมือง. (2548). *แนวคิดด้วยพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปัญญานันท์ พิกขุ. (2545). ธรรมะกับการพัฒนาประชาธิปไตย. *วารสารธรรมจักรวิทยา*, 16(2), 59-70.

พรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2560). *การเมืองภาคประชาชนกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในประเทศไทย*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ (คำมา). (2563). พระพุทธศาสนากับการพัฒนาทางการเมืองการปกครองในสังคมไทย. *วารสารปัญญาปนิธาน*, 5(1), 1-14.

พระอุดมปัญญาภรณ์. (2565). พระพุทธศาสนากับประชาธิปไตย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 221-230.

ลิขิต อีร์เวคิน. (2559). *ประชาธิปไตยไทยในทศวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร. (2564). *ประชาธิปไตยในความเปลี่ยนแปลง: สังคมไทยกับพลังพลเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2549). พระพุทธศาสนากับประชาธิปไตย. *วารสารการศึกษาเชิงพุทธ*, 7(1), 13-29.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์वासโน). (2528). *สังคหวัตถุ 4*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

สุพจน์ บุญวิเศษ. (2537). *หลักรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.ที.เพรส.

เอกราช มะลิวรรณ, วิลาสินี สุขกา และ ปวีณกร สุรบรณ. (2561). *ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

วารสาร

รัฐศาสตร์ มจร โคราช

JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
MCU KORAT

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (พิเศษ) ตุลาคม 2569
Vol. 1 No. 5 (Special) October 2026

❖ ปัญหาเพื่อสังคม ธรรมนำการเมือง ❖
❖ สู่โลกอนาคต ❖

❖ — มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย — ❖
วิทยาเขตนครราชสีมา